

ben működik a járőr, nappal inkább a törvények, szabályrendeletek és rendeletek szoros betartására és végrehajtására ügyel, — de kitűnik az is, hogy a helyi járőröknek úgy éjjel, mint nappal a legnagyobb éberséggel, buzgósággal és az ügy iránti érdeklődéssel kell e szolgálatot teljesítenie, mivel ellenkezőleg a követelt eredmény elérhető nem lesz.

AZ ÁL-PÉNZHAMISÍTÓK ÜZELMEI.

A csendőrség erős keze Magyarországon a futóbetyárokat és a rablóbandákat elseperte; ezek tehát ma már a közbiztonságot nem veszélyeztetik. Legújabbak azonban azon csalások, melyek titokban, nagy elővigyázattal és nagy ügyességgel hajtátnak végre s óriási károkat okoznak a vagyonbiztonságban. A rablók nyiltan léptek fel, s a megrémült lakosság a legjobb belátása szerint vagyonát és személyét védeni igyekezett és mindaddig, míg e sarcolók meg nem semmisítették, izgalomban tartatott és épen ezért a hatóságok és a közbiztonsági közegek mindent elkövettek, hogy e bandák mielőbbi tönkretévése által a közvéleményt megnyugtassák.

Nem úgy állunk a csalókkal szemben! A csalóknak üzelmek, kik bizonyára sokkal nagyobb anyagi károkat okoznak a lakosoknak, mint okoztak a rablóbandák, csak ritkán keltenek fel-tűnést, országos izgalmat talán soha; mert üzelmek — mint mondottuk — előre megfontolva,

titokban és nagy óvatossággal hajtják végre, melyeket a megcsalattott is csak nagy későn vesz észre.

Ezért is, mert a csalás csak a sértett fél indítványára üldözhető büntetendő cselekményt képez, dolgoznak a csalók országszerte oly vakmerően.

A csalóknak egyik legveszedelmesebb csoportja az ál-pénzhamisítók.

A napilapokban gyakran jelentek meg hírek, hogy az ország hol ezen, hol ama pontján pénzhamisító bandák lettek elfogva; a vizsgálat során azonban kiderült, hogy ezen bandák nem pénzhamisítással foglalkoztak, hanem igenis: pénzhamisítás czime alatt nagy kiterjedésű csalásokat követtek el. E csaló bandák kizárólag a földműves osztályhoz tartozó egyénekre és kisebb, tudatlanabb iparosokra vetik ki hálójukat, kiknek velük született hiszékenységüket és önző kapzsiságukat kizsákmányolják, számtalanokat anyagilag tönkre tesznek a nélkül, hogy az igazságszolgáltatás sújtó kezétől tartanának, mert a megcsalattottak legnagyobb része a pénzhamisítás bűnrészessége miatti félelmében őket feljelenteni nem meri.

Ezen csalók a következőleg működtek:

Egy intelligens kinézésű, elzüllött — rendszeren nagyvárosi — egyén egy-két paraszttal szövetkezett oly czélból, hogy azok ismerőseiknek

titokban elhíreszteljék, miszerint ő egy pénzhamisító banda ügynöke vagy feje, mely banda ép oly bankókat tud csinálni, mint a forgalomban levők. — Állítása szerint célja e bandának a szegény pórnépen segíteni olyképp, hogy minden igazi forint helyett két hamisított forintot ad, tehát, hogy a szegény nép meggazdagodjék. Szavainak igazolásául tárczájából teljesen új — természetesen valódi — bankjegyeket vett elő, melyeket az illető egyénnel, a kit be akart csapni, felváltani küldött. A bankók felváltása — magától értetődik — minden akadály nélkül megtörtént s hogy még jobban igazolja állításait, elővett egy közönséges litograf-gépekről szóló német szövegű árjegyzéket, melyen a parasztok, mert németül nem értettek, csak a gép képét bámulták és szentül elhitték, hogy ily gépen csinálják a bankót. A főnök úr, ha elegendő tiszta új bankóval rendelkezett, mindjárt fizetett kisebb összegekért és pedig duplán, megígérte, hogy egy-két hét múlva újból jön s akkor nagyobb összegeket is elvállal, oly feltétellel azonban, hogy csak nagyobb összegek lesznek a társulat által duplán beváltva, mert kisebb összegekkel — tekintve a nagy forgalomra — nem bibelődhetnek; ő most csak szavainak igazolásául a nála levő pénzt előadott módon kivételesen beváltotta. Előre elkészítette a parasztokat, hogy pénzükért kétszer annyi hamisítást csak a

lefizetés után 2—3 hónapra kapnak, mert a rendkívüli nagy kereslet mellett a társulat rendszeres jegyzéket vezet és sorrend szerint lesz mindenki kielégítve; t. i. a ki előbb adta át a pénzt a társulatnak, az előbb kap kétszer annyit.

A parasztokat így elkészítve, magukra hagyta gondolkodni s nagyon jól tudta, hogy számításában nem csalatkozik, mert a paraszt-hiszékenység és kapzsiság, továbbá az akadálytalanul felváltott pénz, a rejtelmes árjegyzék és a megduplázott pár forint megteszi a hatását.

A főnök úr nevét és lakását is megmondta nagyobb bizonyosság okáért és megbizta két czinkostársát a léprementek előtt, hogy addig is, míg ő eljön, a netán jelentkezőktől vegyék át a pénzt és jegyezzék őket fel sorrendben.

Ismeretes, hogy a paraszt nép különösen a pénz dolgában igen óvatos, de viszont az is ismeretes, hogy a kapzsiság, az önzés és a meggazdagodási vágy sehol, semmiféle rétegében a lakosságnak nincsen annyira kifejlődve, mint a parasztnál. Ezért az említett és a paraszt eszéhez mért hitegetések többeknek megzavarták a fejét s bár kezdetben igen tartózkodva, de ugyancsak paraszt czinkostársak által rábeszélve, végre is reá szánta magát egy kettő 50—60 forintot kezükre bízni, hogy azért a meghatározott időben a dupla pénzt megkapják.

A mint ez sikerült, akkor az a vidék rövid idő alatt sok ezer forinttól fosztatott meg.

A befizetett első 50 forint formalitás kedvéért 1—2 hónap mulva akárhonnán kerített és az adóhivatalban teljesen új bankóra beváltott 100 forinttal meg lett térítve.

A mint ennek hire ment — és pedig ment, mert maga a kielégített és a két paraszt czinkos gondoskodott róla, hogy hire terjedjen — akkor megkezdődött ezen ál-pénzhamisító banda aratása. A pórnép látta, hogy tényleg kétszer annyi pénzt kap, mint a mennyit ad és látja, hogy a hamisnak jelzett pénzt az adóhivatalban is elfogadják, mindig nagyobb és nagyobb bizalommal kezdett a banda tagjai iránt viselkedni és vakon adja át összegyűjtött filléreit a csalóknak.

A csalók, hogy az üzlet mentől jobban jövedelmezzen, időközönként egyeseknek a befizetett pénzt kétszeresen megtérítették, mely eljárással hitelöket emelve, a kifizetett pénzt most már napról-napra szaporuló áldozatok pénzéből tízszeresen visszanyerték. Ha az üzlet virágzott, akkor még egynehány mesterembert vagy parasztot avattak a csalás módjába, kik azután egy másoló gépekről szóló árjegyzékkel és egy—két-száz forint új bankóval a vidéket beutazták és újabb és újabb áldozatokat gyűjtöttek.

Hogy az így tévútra vezetett nép még jobban

elhiggye, hogy tényleg pénzesinálókka van dolga, a titokba beavatott paraszt czinkosok időközönként a főnök úrhoz — ki az egész csalásnak értelmi szerzője — Budapestre utaztak s onnan megjöve mesés dolgokat beszéltek a tévútra vezetett hiszékeny népnek. Magukkal hoztak esetleg egy litograf kézi sajtót, melyet csak nagy titokban éjjel mutattak meg egyeseknek azon megjegyzéssel, hogy most már ők is fognak pénzt csinálni, hogy így a befizetett pénzért a résztvevők minél előbb megkapják a kétszeres árt. Ez volt a bandának utolsó fogása, melylyel a népet teljesen bolonddá téve, ezrek és ezrektől fosztották meg szegényeket. Számos paraszt eladta kevés földjét, lovait, házát, hogy minél többet adhasson a társulatnak azon reményben, hogy rövid 2—3 hónap alatt kétszer annyi pénzt kap kézhez. Egyes kapzsi paraszt nem elégedett meg azzal, hogy esetleg a társulat által kapjon kétszeres pénzt, hanem a nagyravágyás és meggazdagodás ördöge megszállta, ő is akart egy gépet, hogy maga csinálhasson annyi pénzt, a mennyit akar. Az ily ember azután teljesen tönkre lett téve; mert a főnök úr nagy immelámmal elmagyarázta, mily drága az ily gép, hanem azért azután oly jó, hogy azon mindenki készíthet annyi pénzt, a mennyit csak akar; a paraszt tehát mesés árt fizetett egy egyszerű másoló gépért. Mindenki által 50—60 forintért

bármely ily gépet árúsító czégnél beszerezhető gépért fizetett az elámitott szegény ember 500—600 forintot. A gépet megkapva, a főnök úr és a már Budapestén az állítólagos pénzhamisító gyárban is járt czinkostársak a szegény embert annyi szóbeli magyarázatokkal látták el a pénzesinálás módjáról, hogy szédült tőle a feje. Kábult fejjel, sok gonddal, rendesen éjjel, pinczében hozzá látott a gép összerakásához, melyet szétszedve kapott meg. Már ez a munka is ritkán sikerült, mert addig csavart, forgatott a gépen az avatatlan ember, míg valami kisebb részét eltörte; ekkor az alkalmilag megint a vidékre vetődött főnök úrnak könnyű volt a kifogása, mert egyszerűen kinyilatkoztatta, hogy elrontotta a gépet, most már pénzt csinálni azon nem lehet. A megcsalt paraszt hiába sopánkodott és vakarta a füle tövit, a dolgon segíteni nem tudott. De hogy a vesztett fejszének legalább a nyelét megkapja, a gépen, habár vesztességgel is, de túladdott, t. i. rászédett vele egy más hiszékeny parasztot, a ki nem járt különbül mint ő — s a gép megint vesztességgel más kézbe került. Így vándorolt a gép a legnagyobb titokban éjjel pinczéről-pinczére, míg végre — mert vele boldogulni egy sem tudott — valahová elásták.

Ha a gépet sikerült összerakni — magától értetődik — a pénzesinálás nem sikerült. A főnök

úr ilyenkor szintén számos kifogással állott elő, — vagy a festéket nem kavarta jól, vagy nem jól tette le a mintául szolgált jó bankót a gépre, vagy nem jól préselte le stb. hason képtelen mende-mondával elbolondította, ami megint hónapokon át gondot, próbálgatást okozott az elámitott és most már teljesen karmai között levő parasztnak, míg a sok hiába való vesződséget megúnta, de meg a felfedezéstől is rettegve, a gépen az említett módon túladdott, mely hasonlólag kézről-kézre vándorolva, végre is a föld alá került.

Mihelyt az ily veszedelmes csaló banda egy vidéket kellőleg kizsákmányolt és sok ezreket gyűjtött, a visszafizetések mindig rendtelenebbül kezdettek történni, a megcsalt áldozatok pedig mindenféle kifogásokkal a türelemre biztattattak. Egyszer eltört a főgép, melyet csak Párisban tudnak megcsinálni, másszor meg kifogyott a festék, mely csak Amerikában, vagy tudja Isten hol készül; megint máskor a főnök úrnak fontos teendői voltak Bécsben s így nem lehetett dolgozni stb. A megcsalt nép pedig — bár türelmetlenkedett — de várt. Ha azonban türelmetlensége tetőpontra hágott és a befizetett pénzét mindsűrűbben sürgette, akkor még a banda kerekedett feljebb és ilyenkor beütött a szegény népnél a végső veszedelem. Ugyanis a banda egyszerűen kinyilatkoztatta, hogy a ki nem tud

várni, hát az jelentse fel őket, — megmagyarázván egyúttal a türelmetlenkedőknek, hogy a pénzhamisítók és a bűnrészesek hány évre lesznek elzárva, ha felfedezik őket, — ha tehát feljelentik, akkor mint bűnrészeseket szintén elzárják 10—15 esztendőre. Ezen ijesztgetés megtette hatását és a megcsalt s kifosztott nép úgy megszeppent, hogy mukkanni sem mert. Még ha arra kerülne is a sor, hogy mint csalók ellen tanuvallomást tegyen, eltagadja, hogy velük valaha érintkezett, nemhogy pénzt adott volna a csalóknak.

A banda most már lassanként elszéledt, a főnök úr eltűnt örökre, a paraszt czinkostársak pedig magukat megszedvén, rendesen más vidékre költöztek. Ezen embereknek hihetetlen, — még akkor is, midőn a nép látja, hogy megcsalott, — oly feltétlen hitelük volt, hogy évekig, habár ritkábban, hordták hozzájuk a pénzt azon biztos hitben, hogy annak kétszeresét előbb-utóbb megkapják. A nép meg volt győződve, hogy pénzhamisítókkal volt dolga, kiknek minden ámitását szentírásnak vette és elhitte, hogy csak az általuk kieszelt, közbejött akadályok halasztják a pénzcsinálást. Alig volt arra eset, hogy ily csalók ellen önkényt a bíróságnál panaszt tettek volna és épen ezért működtek ezen veszedelmes csalóbandák oly vakmerően.

Egy ily ál-pénzhamisító bandát fedeztek fel a

pécsi szakasz csendőrei 1891. évben, mely esetet okulásul röviden itt közlünk.

1891. év augusztus 19-én Magyar Ferencz czipész, vásáros-dombói lakos, Helyesfára érkezett s ott Izsa Ferencz földmiveshez tért be. Magát egy pénzhamisító banda tagjának adván ki, 500 forintot kért Izsától olyformán, hogy ő majd pénzt készít és 2—3 hó múlva az 500 forint helyett 1000 forintot ad neki. Nagyobb bizonyosság okáért tárczájából több új forintot és ötöst vett elő, mondván, hogy ezeket is ő készíti és végre egy német szövegű árjegyzéket is mutatott fel, melyen egy másoló gép volt ábrázolva, azt állítván, hogy ily gépen készíti a pénzt s a kép egy pénzhamisító gépet ábrázol. Izsa nem hallgatott a kecsgetető szavakra s a kért 500 forintot megtagadta. Erre Magyar eltávozott és a bükkösi vasútállomáshoz hajtatott. A véletlen úgy hozta magával, hogy eltávozta után Kovács György és Lepsény János szentlőrinczi őrsbeli csendőrök rendes szolgálatban állva, Helyesfára érkeztek. Izsa a csendőröket meglátta, esetét elmondotta a csendőröknek, kik azonnal a bükkösi vasútállomáshoz siettek s Magyar Ferenczet, ennek nejét s a velök utazó Farkas Andrásné — tolnamegyei pinczehely lakost — letartóztatták és Szent-Lőrinczre az őrre kísérték.

Gubola János őrsvezető — szentlőrinczi őr-

parancsnok — az eset fontosságát tekintve, Magyar Ferenczet Pécsre a szakaszparancsnoksághoz kísérte s az esetet Körner Károly hadnagyszakaszparancsnoknak bejelentette. Említett hadnagy Magyar Ferenczet kikérdezte és az sok mellékkörülmény felemlítése mellett elmondotta, hogy ez év ápril havában Kuczor József tengődi (Tolna m.) lakostól 600 forintért egy gépet vett, mely Kuczor állítása szerint pénzcsináló gép; minthogy ő avval nem boldogult, azt Beberika Pál bognárnak, vásárosdombói (Baranya m.) lakosnak 100 forintért eladta, mely gép most is annál van. Elmondá továbbá, hogy Heitzinger János tolnamegyei némedi lakos ez év junius havában Vásáros-Dombóra jött, kivel Hetesi Vendel odavaló lakos pinczéjébe mentek, hol Heitzinger Hetesinek azon ígéretet tette, hogy 500 forintért 1500 forint hamis pénzt ad neki, mire Hetesi nagynehezen, Magyar Ferencz rábeszélése folytán, bele is egyezett. Hogy a család még inkább elhitessék a léprement Hetesivel, hogy pénzt tudnak készíteni, Budapesten adtak egymásnak találkát, mert, úgymond, ottan a Kerepesi-út 26. száma alatt lesz a pénze beváltva. Hetesi, kinek készpénze nem volt, eladta lovait, tehenét és tinóját, hogy a kért 500 frtot összeteremtse. A kitűzött időben Hetesi és Magyar Budapestre mentek, hol az «Arany libához» czimzett fogadóba tértek be, hová Heitzinger is

nemsokára megérkezett. Hetesi Heitzingernek a pénzt átadta s ez megígérte, hogy 2—3 óra múlva meghozza az 1500 forintot. Heitzinger azonban a koresmába nem jött többet s Hetesi még mai napig sem kapta meg pénzét. Mint-hogy Hetesi őt zaklatja az elveszett 500 forint-jáért, ezt Hetesinek megtérítendő, ő is szerencsét akart próbálni és egy árjegyzékkel, melyet Kuczortól kapott, utazni indult; így került Helyesfára, hol azután a csendőrök által elfogatott.

Ezen s még sok mellékadat alapján, tekintve, hogy pénzhamisításról lévén szó s hogy gépek is forognak a nép között, Körner Károly hadnagy Nagy Vilmos őrmester pécsi őrsparancsnokot, Gubola János őrsvezető szentlőrinczi őrsparancsnokot és Kovács György szentlőrinczi őrsbeli csendőrt a nyomozás keresztülvitelével megbizta, ellátván őket a szükséges útbaigazításokkal.

Mondott járőr Magyar Ferenczcel és a két nővel legelőbb Sásdra ment, hol a kir. járásbírósnál az esetet bejelentvén, a vizsgálóbíró szóbeli felhívására — pénzhamisításról lévén szó — a nyomozást legelőbb is Vásáros-Dombón Beberika Pál bognárnál kezdette meg. Itt házmotózást tartva, a Magyar Ferencz által jelzett gépet a kertben elásva tényleg megtalálta. A gép egy közönséges másoló gép volt. Beberika

kérdőre vonva, beismeri, hogy a gépet Magyar Ferencztől 100 forintért vette, kezdetben maga is elhitte, hogy pénzcsináló gép, de mert rajta sem Magyar, sem ő, de mások sem tudtak boldogulni, félni kezdett, hogy nála megtalálják s ezért az ónlemezeket összeolvasztotta, a festéket s kisebb alkatrészeket a tűzbe dobta, a gépet pedig elásta. A Magyar Ferencznél eszközölt kutatás eredményre nem vezetett, neje pedig, ki férje összeköttetései felől semmit sem tudott s csak azért utazott el férjével, hogy azt a sok utazgatásról lebeszélje, szabadon bocsájtatott.

A járőr ezután a Heitzinger által megcsalt Hetesit kérdezte ki, ez eleinte nem akarta elismerni, hogy Heitzinger tőle 500 forintot elcsalt volna; de miután a járőr által kellőleg felvilágosítottatott, Heitzinger csalását, úgy, mint azt fentebb leirtuk, elmondotta és panaszát a községi előjáróságnál ismételte, mely a községi előjáróság által jegyzőkönyvbe felvétellett, s egyúttal csalói ellen a bűnvádi eljárást kérte.

A járőr Vásáros-Dombón kinyomozta, hogy Magyar Ferencz Viziák József odavaló lakostól a már ismert módon 150 forintot csalt ki, de Viziák Magyar ellen a bűnvádi eljárást nem kérte.

A járőr tovább puhatolt és megállapította, hogy Heitzinger Kapos-Szekcsőn Eiler Frigyes-től 450 forintot csalt ki, kit Magyar és Heitzin-

ger junius havában szintén Budapestre felcsaltak; ott neki egy uri embert — kit nagyságos úrnak czimeztek és kinek neve állítólag Lénárd János — bemutattak azzal, hogy ez készíti a pénzt. A 450 forintot a bandának átadta, mai napig sem látott abból egy krajczárt sem. Ez is panaszt emelt a banda ellen.

Innen Pinczehelyre ment a járőr, mert ott Farkas András és Kovács István még a mult évben pénzhamisítás gyanúja miatt pár napig fogva voltak s állítólag a tavaly keresett gép még most is birtokukban van. Az ezen gép után tartott kutatás eredményre nem vezetett, de itt a járőr megállapította, hogy Heitzinger és Magyar Pinczehelyen sok embert 100—600 frtig az ismert módon megcsalt, nevezetesen: Bíró György 150 forint és egy 169 forintos kötelezvény, Vécsei József 400 forint, Fülöp Pál és Sandi László 100—100 forintig lettek e gazemberek által megkoppasztva, míg Göögös János tamásii lakos 600 forint, Daczi Ferenc szintén tamásii lakos 150 forinttal fizette meg hiszékenységét. Ezen egyének nagyobb része panaszt nem emelt, mert félt, hogy bűnrészesség miatt őket is megbüntetik.

Némediben a járőr házkutatást tartott és Heitzingert letartóztatta, ki a terhére rótt és más hasonló csalásait beismerte.

Innen a járőr Tengödre ment, hol Kuczor Jó-

zsefet letartóztatta. Ez beismerte, hogy Horváth Ferencz tengődi lakostól 120 forintot, Barkóczy Jánostól 330 forintot csalt ki olyformán, hogy Budapestről Schember Lajos özvegye czégtől egy másoló gépet hozatott 62 forintért, illetőktől pedig a már ismert módon a pénzt kiesalta.

Horváth Ferencz Kuczor ellen panaszt emelt, míg Barkóczy, kit a járőr a községházához hivott, ijedtében megugrott.

Kuczor továbbá beismerte, hogy az említett és a csendőrök által Beberikánál megtalált gépet Magyar Ferencznek 600 forintért eladta. A letartóztatott egyének a Magyarnál volt 223 forinttal és a talált géppel együtt a sásdi járásbírósnak átadattak.

A járőr említett helyeken kívül Tab, Duna-földvár, Szakál és ezek vidékén nyomozott és megtudta, hogy az egész vidék parasztsága ezen ál-pénzhamisító bandák által a legnagyobb mértékben és a legszemtelenebb módon pénzből kifosztatik és hogy a nép föltétlenül hiszi, miszerint az illetők pénzt készítenek s vak bizalmuk és hitük annyira megy, hogy a pénzt sok esetben maguk viszik a banda tagjaihoz.

Tudomásul vette a járőr továbbá, hogy ezen banda utazó tagjai Budapestről a postán többször különböző helyekre kis — jól megvasalt — nehéz ládikákat kapnak, melyek tartalmát a nép nem ismeri. Ez is bizonyára egy fogása a ban-

dának, hogy a népet annál inkább tévútra vezesse és kizsákmányolhassa.

Az előadottakból kitűnik, hogy a vagyonzásnak mily új és veszedelmes ellenségével állunk szemközt. Kitűnik továbbá, hogy ha ily bandák fondorlatai és üzelmei a legkiterjedtebb és legerélyesebb megelőző intézkedések által meg nem akadályoztatnak, a tanulatlan, hiszékeny, de egyúttal önző és kapzsi földműves nép nagy részét koldusbotra juttatják; másrészt pedig a népben a pénz könnyű szerzése utáni vágyat felköltik, azt a munkától elidegenítik — egy szóval nemzetgazdasági és erkölcsi szempontból e bandák óriási és egyhamar nem pótolható károkat okozhatnak az országnak.

Tekintve, hogy ily bandák az ország különböző pontjain működnek, tehát el vannak terjedve és így óriási károkat okoznak, továbbá tekintve, hogy csalásaikat a pénzhamisítás ürügye, tehát egy hivatalból üldözendő büntetendő cselekmény czíme alatt követik el, a csendőrségnek, ha tudomást szerez ily üzelmekről, a nyomozást mindannyiszor be kell vezetni, mert addig, míg a nyomozás ki nem deríti, hogy csalókkal van dolga, a pénzhamisítókat üldözi. A nyomozás folyamán pedig akad elég megcsalt ember, a ki a csendőrség helyes és értelmes felvilágosítása folytán önként panaszt fog emelni a veszedelmes gazemberek egyik-másik tagja el-

len; midőn pedig megvan a sértett fél indítványa, e bandák nyomozása és üldözése a legnagyobb eréllyel keresztül viendő, hogy az ország szégyen földműves népe e kemény csapástól minél előbb és mindenkorra megszabadíttassék.

A HÁZKUTATÁS GYAKORLATI MEGEJTÉSE.

Ha jogilag a házkutatás megtartása ellen nincsen akadály és annak megtartása a bünvádi eljárás érdekében szükséges — legyen az felszólítás folytán vagy önállólag végrehajtva — a csendőrségi szolgálati utasítás ide vonatkozó rendelkezéseinek betartása mellett még a következők tartandók szem előtt.

Minden házmotozás végrehajtásához, hacsak lehetséges, több csendőr vezénylendő, különösen midőn lakóházak vagy nagyobb épületek motozásáról van szó, hol két csendőr a benlakókat sem képes kellőleg felügyelni, annál kevésbbé tehát a motozást eredményyel megejteni.

A magával vitt községelöljárósági személy a motozásnál mint hivatalos tanú szerepel, a motozásban tényleges részt csak kevésbbé kényes természetű tárgyaknál vesz, azon egyszerű oknál fogva, mert a házmotozás megejtése nagy ügyességet, szakavatottságot és értelmet igényel, a mit egy egyszerű községi bírótól vagy éjjeli őrtől követelni nem lehet, mert

ezen személyek az ily ténykedés végrehajtásához szükséges tapasztalattal és gyakorlattal nem bírnak és arra nem is oktattattak; másrészt pedig egy községi előjárósági közeg ily működésnél nem igen járhat el elfogulatlanul, mert igen jól tudja, hogyha valamit talál a gyanusított egyénnél, ezért csakis őt fogják a gyanusítottak, vagy a hozzájuk tartozók okozni s azt is jól tudja, hogy rajta e miatt boszút is állhatnak.

A csendőr útmutatása mellett községi előjárósági közegek által megejtett motozás rendkívül fárasztó és hosszadalmas, gyakorlatban pedig az előbb említetteknel fogva sikerrel keresztül nem vihető; de még azért sem, mert a legtöbb motozásnál a motozó csendőrt csakis a saját érzékei vezethetik eredményhez.

Minden motozásnál szem előtt tartandó még a keresett tárgy nagysága, melyhez mérten csak azon helyek lesznek átkutatva, a hol a keresett tárgy terjedelménél fogva rejtve is lehet.

Ember, állat vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a házmotozás nem igényel ugyan nagy szakavatottságot, mert ezeket nem lehet úgy elrejtteni, mint például a pénzt, okmányokat vagy kisebb értékű tárgyakat; daczára ennek, mégis ily esetekben is sokszor alapos kutatásra lesz szükség, míg a keresett személy, állat vagy tárgy előkerül. Egy személyt ágyban, szobában, búbos kályhában, szennyes ruha alatt,

ládákban, kamara-, pince-, padlás-, istálló-, ól-, széna-, szalmakazalban stb. keresni lehet és kell is, mert oda elrejthető, de fölötte helytelen eljárás volna egy embert keresve, az asztalfiókokat, skatulyákat, képeket s hasonló kisebb tárgyakat megvizsgálni vagy épenséggel szétszedni, mert hiszen oda egy ember nem rejtőzhet.

Hasonlólag mellőzendő állatok vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a kisebb rejtőhelyek átkutatása. E mellett azonban különösen és határozottan kiemelendők tartjuk azt, hogyha rovott előéletű vagy rendőri felügyelet alatt álló egyéneknél tartatik **motozás**, akkor az általános és részletes kutatás még akkor is megtartandó, ha a keresett tárgyat előadták volna, vagy ha az a kutatás folyamán megkerült; mert ha ily személyeknél bűnjelvények találhatók, alaposan feltehető, hogy más bűntényekből származó bűnjelek birtokában is lehetnek.

Mínt hogy a személyek, nagyobb tárgyak vagy állatok keresésénél inkább csak az illető háznak *átkutatásáról*, nem pedig *részletes megmotozásáról* lehet szó, azért ily átkutatással nem, hanem a részletes motozással fogunk e közleményben bővebben foglalkozni s a melynek irányelveiből minden csendőr bármely esetben a helyes útmutatást magának levonhatja.

Példakép vesszük, hogy egy közártalmú

egyénél egy lopásból származó pénz- és kisebb terjedelmű értéktárgyak kerestetnek.

A pénz ép úgy, mint a kisebb tárgyak, bárrová elrejthető, tehát ha azokat a gyanúsított egyén jószerével elő nem adja, egy általános és részletekbe menő motozás tartandó, melynek keresztülvitele a következő.

A motozással megbizott csendőrök egy vagy a körülményekhez képest (ha pl. kevés a csendőr, vagy a megmotozandó épület nagy) több előjárósági személyt magukhoz véve, a színhelyen megjelennek.

A rovott előéletű egyéneket az egész háznép-pel a csendőrök, megjelenésük után, azonnal *biztonságba helyezik*, nehogy azoknak idejük legyen a keresett tárgyakat a házból eltávolítani. A községelőjárósági személyekkel a ház bejáratai és ablakai megőrzendők, t. i. kötele-ségükké teendő, hogy a házba senkit be és abból senkit ki ne bocsássonak, nemkülönben hogy őrködjenek, miszerint a házból semmi el ne távolíttassék. Magától értetik, hogy az előjárósági személyek e teendőjük közben a csendőrök által ellenőrzendők. A háznépet esetleg egymástól *szétválasztani* kell, hogy egymással ne érintkez-hessenek vagy jelek által egymást ne értesítsék és ezáltal a keresett tárgyak eltávolítását elő ne segítsék. A mennyiben pedig a háznép nagy-számú, a járőr ellenben gyenge volna, úgy ta-

nácso esetleg a családfőn kívül valamennyit személyének megmotozása után a házmotozás idejére a községházán egy községi előjárásági tag felügyelete alatt együtt tartani, de esetleg, ha ezt a járőr ereje s a helyi viszonyok engedik, ezen együtt-tartás magában a motozás alatt álló házban egy arra alkalmas zárt helyen is eszközölhető.

Ha idegenek vannak a házban, azoknak nem szabad a házból addig távozniok, míg a házmotozás tart. Ha valamennyien, kik a megmotozandó házban jelen vannak, biztosságba helyeztetek, a motozó csendőrök egy-egy előjárásági személy jelenlétében a házat általánosságban megtekintik, mely alkalommal oly helyeket, melyek a keresett tárgyak megőrzésére rendszeren használatnak, átkutatnak. Az adott példában tehát a ládát, szekrényt, fiókot, asztalt, gerendás házban a mestergerendát és a többi gerenda közötti üregeket stb., ép úgy általános szemle alá veendő a mellékhelyiségek is.

Ezen általános szemle, illetve kutatás után, ha eredményre az nem vezetett, következik a részletes motozás.

Legelőbb is a bútordarabok vizsgálándók meg részletesen. Minden bútordarab, mely zárható, a tulajdonostól elkért kulcsok segítségével felnyitandó, azon esetben pedig, ha a kulcsokat előadni vonakodnék, lakatossal nyitandók fel.

Minden fiók ki lesz húzva és megvizsgálva, semminek, még a legkisebb papirnak vagy borítéknak sem szabad megvizsgálás nélkül maradnia; a fiókok-, ládákban és szekrényekben levő összes tárgyak tehát kézbe veendőek és megvizsgálándók, dobozok vagy más tartályok felnyitandók és tartalmukról meggyőződés szerzendő.

Ha minden fiók, láda, szekrény kiürítettett és a bennük levő holmi megvizsgálva, félre tétett, a fiókok és szekrények belső mélysége és külső felülete spárta vagy mérték segítségével megmérendő. A külső és belső mérték különbözete összehasonlítandó, mert ezáltal esetleg, ha a láda vagy fiók kettős fenékkal vagy rejtett fiókkal bírna, ezek felfedezhetők. A bútordarabok alja is megvizsgálándó, mert egy ügyes tolvaj minden módot felhasznál, hogy a különben is könnyen elrejtendő papírpénzt oly helyre dugja, hol egy avatatlan ember sohasem keresné.

A papírpénzt, különösen a nagyobb bankókat, egyszerű péppel — a szélüknél fogva — a szekrények vagy más nehezebb bútordarab aljára is ragasztják a tolvajok; ezért a bútorok alja is megtekintendő. Ehhez hasonló rejthelyet képeznek a párnázott bútorok sodronyrúgói, hová kisebb ékszertárgyak vagy pénz igen könnyen és jól eldugható. A szekrényekből kivett ruha részletesen megtapogatandó, mert papírpénzt a bélés

alá, a gallér vagy ujjak hajtókáiba szoktak varrni és így elrejteti a tolvajok.

Az ágyak kiüritendők és az ágynemű darabonként átvizsgálendő; dunyhák, párnák két hosszvégükön megfogva, a tollak oldalba rázandók, ezután különösen a dunyhák lassan megfordítandók, ezen eljárás által egy esetleg odarejtett nehezebb tárgy — mely a tollnál gyorsabban esik — könnyen észrevehető lesz; különben a dunyhák, vánkосok és takarók a legjobban akként vizsgálhatók meg, ha azok földre vagy asztalra fektetve, kézzel végig tapogattatnak. A szalmazsákok kiüritendők, mert ezekbe nagy előszeretettel szoktak a tolvajok tárgyakat eldugni. Az ágyak deszkái kiszedendők, mert ezek és az ágylábak közé papírpénz, lölevél stb. könnyen elrejthető.

Nyáron a kályhák alapos vizsgálat alá veendő, de télen is, ha azokban nem fűtenek. A kályhák igen jó rejtőhelyek, mert a cserép- vagy vaskályhák huzatának osztályai mindmégannyi rejtett fiók, melyekbe ékszer, pénz és kisebb tárgyak könnyen elrejthetők. A kályhák tehát kívülről szemügyre veendő és meggyőződés szerzendő, vajjon a cserepek vagy a vaskályhák egyes gyűrűi nem lettek-e kivéve. A kályhák belsejének megvizsgálása tetejük levétele által történik, mely eljárás által a kályha belsejébe tekinteni lehet a nélkül, hogy az a legcse-

kélyebb mérvben megrongáltatnék. A kályhák azonban nemcsak kívülről és felülről vizsgálándók meg, hanem a tüzelőhely is átkutatandó. A tüzelőhelyben a hamu közé apró tárgyak elrejthetők, azonfelül a motozó csendőr nyomára juthat, vajjon a megszorult tolvaj nem-e égetett el valamit, esetleg épen a pénzt vagy okmányt, a melyet a csendőr keres? Ez okból a motozó csendőr a friss hamut óvatosan és alaposan vizsgálja meg. A búbos kályhák — milyenek faluhelyen szokásosak — egy gyertya segítségével belülről megtekintendők. Ily kályha belsejében szögek segítségével nagymennyiségű lopott tárgyakat lehet felakasztani, pénz és más könnyű tárgyakat pedig vászon- vagy papírba göngyölve a belső falra szegezni.

A falusi emberek szobáiban szokásos mestergerendák alatt sokszor egész lomtár van; ezek tehát székek vagy létra segítségével a legalaposabban átkutatandók, illetve onnan minden kiszedendő és darabonként megvizsgálendő. Ha könyvek vannak a házban, azok is átlapozandók, mert a könyvekbe papírpénzt vagy okmányokat (jár-lat, váltó, bélyeg stb.) igen jól lehet elrejtetni. Ha a szobák, ezek bútorai és berendezési tárgyai ily módon megvizsgáltattak, következnek a mellékelyiségek.

A konyhák átvizsgálása nagy figyelmet és türelmet igényel, mert itt a sok fazék, serpenyő és

más berendezési tárgy, továbbá a takaréktűzhely és kémény mind csupa rejthelyek, hová pénz, ékszer és más apró tárgy könnyen elrejtethető. A konyhában minden fazék, serpenyő stb. kézbe veendő s meggyőződés szerzendő, hogy nincs-e alatta valami. A kémények a padlásra levő ajtókon át szemlélendők meg, a kéményeken levő úgynevezett tisztító lyukak kinyitandók és meggyőződés szerzendő, vajjon nincs-e oda valami eldugva.

A mellékhelyiségekben minden tárgy ép úgy, mint a szobákban, kézbe veendő; egy tárgy sem hagyandó érintetlenül. Ha a helyiségek sötétek, azokból minden tárgy kihordandó és úgy tekintendő meg, maga a helyiség pedig gyertya segítségével alaposan megvizsgálandó.

Még a virágcserepek, kalitkák, egy szóval még jelentéktelennek látszó tárgy is behatóan megvizsgálandó. A virágcserepekbe fémpénzt és ékszert könnyen el lehet rejtteni, mit az ügyes tolvajok meg is tesznek s e tárgyak fölé virágot ültetnek. Az avatatlan ember sem a virágcserepben, sem pedig a kalitkában nem fog keresni valamit, pedig a kalitka alja és kihúzható fiókja közé ezeket lehet elrejtteni.

Az arnyékszékek szintén kedvelt rejthelyei a gazembereknek, itt minden rés, hézag, padozat, gerenda stb. alaposan megvizsgálandó.

Faluhelyeken a földműves embernél a trágya-

domb, az eresz, istálló, a tyúkketrecz és esetleg a galambdúc nagy szerepet játszik a lopott tárgyak eldugása tekintetében. A trágyadomb, ép úgy a széna- és szalmakazalok is, ha a gyanú alapos, hogy azokba valami elrejtetett, széthányandók. Sertésól, istállók, tyúkketrecz stb. a legbehatóbb vizsgálat alá veendő. Az istállóban a jászol és a fal közötti üres hely különös figyelmet érdemel, ez tehát a jászol esetleges elmozdítása által is megtekintendő. Az istállóban levő fekvőhelyek szintén átkutatandók. Az alom, esetleg trágya kihordandó és úgy tekintendő meg. Az istállók padozata alá nagy előszeretettel rejtjenek el tolvajok tárgyakat, az istállópadozat tehát a deszkák felemelése által átvizsgálandó.

A padlások ép úgy, mint a mellékhelyiségek, részletekbe menő átkutatás alá veendő; különös figyelem fordítandó a gerendázat és az eresz közötti szűk térre, nemkülönben a gerendák kötései közötti ürre; tárgyak, ha a padlás világos, ott vizsgálándók át, ha pedig a padlás sötét vagy a hely szűke miatt a részletes vizsgálat a padlásra nem volna megejthető, a tárgyak az udvarra hordandók és a szemle ott ejtendő meg.

A szalmával vagy náddal fedett házak ereszaljai különösen ott, hol a szalma vagy nádkötegen borzolás látszik, de különben is a legaja-

posabban megvizsgálándók; mert ismeretes, hogy az eresz egyike a legjobb rejt helyeknek.

Ezen részletes kutatás után jön a falak megvizsgálása. A falakon függő képek, órák, tükrök, függönyök stb. leszedendők, a képek, tükrök hátlapja eltávolítandó, a többi tárgy pedig részletesen megvizsgálándó. Ezután a szobák falai a motozó csendőrök között felosztatnak, minden csendőr saját részét alaposan megnézi, vajjon azon repedések, mélyedések, friss ragasz, egy szóval gyanús helyek nem láthatók-e s ha igen, azokat azonnal megkopogtatja s a hang fogja jelezni, vajjon ott nincs-e egy rejtett ür, hová tárgyak eldughatók? A falakat különben a csendőrök minden részén megkopogtatják s hol a hang elváltozása egy ürre enged következtetni, azon hely kibontandó; mert a falak különösen alkalmasak arra, hogy azokba üregeket vájjanak a tolvajok s abba rejtsek el zsákmányukat, azután pedig az üreget elfödve, oly rejt helyet csináljanak maguknak, hogy azt egy avatatlan soha észrevenni nem fogja. Ha a szoba falai faragványokkal vannak kirakva, azok is alaposan megtekintendők; a faragványok alá papírpénzt könnyen el lehet rejteni; ily diszitmények megvizsgálásánál mindig arra figyelendő, vajjon nem látszik-e meg, hogy helyökből kimozdítottak, s ha igen, első sorban ezen helyek vizsgálándók meg.

A szobák mennyezete — ép úgy, mint a falak — átvizsgálándó.

A mi a szobák falainak megvizsgálásáról mondatott, az a mellékhelyiségek falainak megvizsgálására is vonatkozik.

A falak után a szobák és mellékhelyiségek padozatára kerül a sor. Itt is a kopogtatás sok esetben jó szolgálatot tehet, de ennél jobb a viz alkalmazása.

A padozat alaposan megtekintendő, nem-e látszik valamely deszkán, hogy ki volt emelve, a deszkák közötti por egyes deszkák között nem-e hiányzik, a deszkaszögeknél nem-e észlelhető, hogy azok ki voltak emelve avagy, hogy a többihez nem illő friss beverésűek; a mennyeiben pedig a szobának földaljazata volna, úgy itt az szemlélendő meg, nem-e látszik valahol friss hantolás, nem-e dudorodik ki valamely ponton vagy mélyed el, a színe nem-e üt el egyes helyeken; mert ez mind jele volna annak, hogy a padozat felemelve és a föld felásva s alája valami rejtve lett vagy volt.

Ha a padozat alá valami elrejtett, úgy ott vagy egy ürnek kell lennie, vagy pedig a padozat alatti porond megbolygattatott, tehát lazább lesz, végre a deszkák között lévő por, a deszkák felemelése által eltávolítva, rést hagy, mely nem lesz porral betömve; ha tehát a padozatot vízzel leöntjük, a víz oly helyeken, a honnan a

deszka eltávolítottatott vagy a hol a padozat alatt ür van, gyorsabban fog lefolyni, mint oly helyeken, a hol a padozat meg nem mozdítottatott. A csendőrnek tehát csak a vízre kell ügyelnie s az oly helyeket, hol a víz gyorsan eltűnik, a padozat eltávolítása által megvizsgálni s nem ritkán meglepő eredményre juthat. Ugyanezen eljárás alkalmazandó oly szobákban is, melyek porondja csak földből van; mert a keményre letaposott földön a víz megáll s csak olyhelyeken tűnik el gyorsan, a hol üregek vannak vagy a föld nemrég felásatott. Ily helyek, hol a víz gyorsan eltűnik, utánasás által vizsgálandók meg.

Ha kert van a háznál, úgy ez, valamint az udvar tüzetesen szemügyre veendő és minden friss hant vagy gyanúsnak tetsző hely utánasás által megvizsgálandó.

Az elmondottakból kitűnik, hogy egy részletes házmotozás nem könnyű munka, sőt inkább egy igen fáradságos, minden érzéket igénybe vevő, figyelmet, ügyességet és szakavatottságot megkövetelő szolgálati működés, mely annál alaposabb lehet, minél több csendőr végezi azt.

Hogy minden motozás nem ejtetik meg ily részletesen, az magától értetik, mert mint már kezdetben mondtuk, minden motozásnál a keresett tárgy megszabja a helyet, hol az keresessék; a kutató csendőröknek tehát ehhez esetről-esetre alkalmazkodniok is kell.

A motozásnál még egy körülmény játszik nagy szerepet, mely hasonlólag sikerre vezethet, t. i. a házbéliek megfigyelése a motozás alatt. Ha ezeket, a mennyiben a motozásnál jelen vannak, esetleg a felügyelő csendőr észszerűen és a nélkül, hogy azok ezt gyanítanak, megfigyeli, sokszor fogja látni, hogy egyesek arca vagy magatartása, azon helynek megközelítésekor, a hol a keresett tárgyak elrejtvék, elváltozik, azaz megretten, elsápad vagy félénken odatekint, esetleg a mellette állót meglöki stb. Ezen körülményről a kutató csendőrök azonnal értesítendők s nem ritkán ezen az úton is czélt fognak érni.

EGY ALFÖLDI RABLÓSZÖVETKEZET KÉZREKERÍTÉSE.

A betyár-romantika az Alföldön mély gyökeret vert a nép lelkében s a nép ajkán élő regék dicsőítik és halhatatlanná teszik a pusztáknak hajdan rettegett alakjait.

Mindenki előtt ismeretes Rózsa Sándornak, a hirhedt rablónak évekig tartott garázdalkodása és bár ezen haramiának viselt dolgai, kegyetlenkedései hivatottak által megírva közkezen forognak s bárha e szakavatottsággal megírt munkákban világosan bizonyíttatik, miszerint ezen rabló fosztogatásaiban telhetetlen, lelkületére nézve durva, kegyetlen, vérengző vadállat volt, a nép nem szűnik meg őt mai napig is a «puszta királyának», a «nagy parasztnak» nevezni és tekinteni, vitéségéről, erejéről, nagylelkűségéről hihetetlen valótlanosságokat regélni és valóban jobb ügghöz méltó szívóssággal veszi körül nimbusz phantasiájának e méltatlan alakját, ki késő vénségéig megmaradt javíthatlan, megrögzött, megátalkodott, romlott lelkű gonosztevőnek.

Hozzájárul a köznép ez irányú gondolkozásának félrevezetéséhez s a ferde gondolkozasmód istápolásához a ponyvairadalom is, melynek a betyárokat, lókötőket dicsőítő rossz verseit a tanyai nép, — főleg pedig annak serdülő ifjúsága — hihetetlen mohósággal szívja magába s így az irodalom e szeméjé a jó műveket is kiszorítja az alsóbb osztály köréből s annak üdvös hatását megsemmisíti, lehetlenné teszi.

Felemlítésre méltó azon két eset, mely az Alföldön élő betyár-romantikából kifolyólag a közel multban lejátszódott.

Ugyanis egy igen jó külsejű, duhaj tanyai legény, a hirhedt Rózsa Sándor családjának egyik hasonnevű tagja, annyira áthatva érezte magát a nép által dicsőített nagy rokonának hőstetteitől, hogy ebből kifolyólag a betyár-élet követésére határozta el magát azon erős szándékkal, mikép méltó követője lesz halhatatlan elődjének, a nagynevű Rózsa Sándornak.

Az elhatározást nemsokára a tett követte, a mennyiben ifj. Rózsa Sándor két darab hatlövetű forgópisztolyal, baltával, késsel felfegyverkezve neki indult a végtelen pusztaságnak bandát szerezni; ámde a vállalkozó szellemű suhancz egy főtényezőt kihagyott számításából, t. i. a csendőrségre nem is gondolt, vagy jobban mondva, akként gondolt, hogy majd elbánik ő azokkal, mint hirhedt nagybátyja annak idején

a «zsandárokkal» és a «lovas katonákkal». Éber csendőrségünk azonban csakhamar más nézetre térítette az eltévedt ifjút, mert még készülődése idejében neszét vévén a dolognak, szemmel tartatott és mihelyt nagy vállalatába kezdendő elindult, egy járőr által elfogatott, fegyverei elkoboztattak, ő pedig a hatóságnak átadatott.

A másik eset a következő: egy Kistelek környékbeli tanyai legény korcsmai verekedés alkalmával elkövetett emberölés miatt elszenvedte a reá szabott három évi börtönbüntetést. Haza kerülve, nagy dolgokra érzett magában hivatást, mert hisz' embert ölt, aztán alig 25 éves korában már a börtönnek kiérdemült lakója is volt. Elhatározta tehát, hogy felcsap betyárnak, lesz ő belőle is puszták királya és első sorban azokon vesz véres bosszút, kik bűnpere alkalmával ellene tanuskodtak.

Szerzett forgópisztolyt, baltát, elindult a nagy pusztaságon, de megunván a gyaloglást, hamarosan kocsit és lovat lopott s ezen fogata birtokában tartotta első állomását egy útszéli csárdában, a hol igazi betyár módon dőzsölt, fenyegetődzött, erőszakoskodott; azonban még nem mulatta ki teljesen magát, midőn ezen első állomáshelyén egy lovas járőr által eléretvén, elfogatott, a lopott lovak, kocsit, fegyverei tőle elkoboztattak és ő e bűnjelekké' együtt a bíróságnak átadatott.

A csendőrség ugyanis ezen embert a börtönből történt kibocsátása után figyelemmel kísérte és miután magaviselete mindinkább gyanusnak látszott, szigorúan felügyelte, ismerte tehát terveit és így sikerült az éber felügyeletnek a gonosz szándék megakadályozása, csirájában való elfojtása.

Ámde miként a legtisztább vetőmag daczára itt-ott felüti fejét a konkoly a tiszta buzában is, akként tűnik elő időszakonként a közbiztonság legjobb ápolása mellett is egy-egy nevezetesebb gonosztevő, ki ügyességével, furfangjával, vakmerőségével, agyafurtságával rövidebb vagy hosszabb ideig fentartja magát és úzi gazságát; de nagyon természetes, hogy jelenlegi közbiztonsági rendszerünk mellett az ilyen gonosztevők garázdálkodása csak rövid tartamú lehet, miként azt a csendőrség számtalan esetben fényesen bebizonyította.

Egy ily gonosztevő viselt dolgai, letartóztatása, bandájának szétugraszítása és a csendőrség működése lesz az alábbiakban leírva.

Az 1885. évben tűnt fel és vonta magára a csendőrség figyelmét merész cselekményeivel Farkas János hódmezővásárhelyi lakos földműves, ki gaztetteinek túlnyomó részét ezen törvényhatósági joggal felruházott város területén végezte, valamint hogy czinkosainak legtöbbje

is, bár összeköttetései minden irányban voltak, ezen említett területről verődött össze.

A bünkrónikában szomorú hirhedeésre vergődött ezen gonosztevő egyesítette magában a paraszt furfangot a félművelt ember ravaszságával, a zsebtolvaj ügyességét a hamiskártyás agyafurtságával, a rablóvezér elszánt bátorságát még a nép által is megvetett kapczabetyár piszkos jellemével; egyesülve volt benne a rabló, gyilkos, utonálló, betörő, tolvaj a legaljasabb mértékben, minden pillanatban készen a legcsekélyebb okból is embervért ontani, nem vetve meg a leghitványabb zsákmányt, hogy birvágyát, kapzsiságát kielégítse, de nem rettenve vissza a legnagyobb szabású, legvakmerőbb vállalatától sem. Állandó lakhelye Hódmezővásárhely lévén, szabad óráiban kávéházakba, vendéglőkbe járt, hírlapokat olvasott, szeretőket tartott, bordélyházakban dőzsölt és paraszt hiúságánál fogva sok aranygyűrűt, vastag, — nyakban függő — arany óralánczot és arany órát viselt.

Ezen gonosztevő termetre nézve alacsony, vézna volt, teljesen vagyontalan és a földműves osztályhoz tartozott, azonban mindég posztóruhában járt.

Mint fentebb röviden említve lett, Farkas János és czinkosai garázdálkodásaikat az első időben Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal

felruházott város területén üzték, mely idő alatt a csendőrség e gonosztettek nyomozásába nem bocsátkozhatott, mivel oly esetek, melyek a csendőrségnek az önálló törvényhatósági joggal felruházott város területén való működését megengedhetővé tette volna, tudomására nem jutott; mindamellett a legéberebb figyelem fordított az ezen önálló törvényhatósági joggal felruházott városban fészkelő és vakmerő vállalataiban s gonoszsaiban hovatovább öregbedő banda működésére s viselt dolgaira.

Tyll László főhadnagy, szegedi szakaszparancsnok egyik főfeladatává tűzte ki, hogy e garázdálkodást a bűnösök kézrekerítésével megszünteti; minélfogva sem időt, sem fáradságot nem kímélve, törekedett kitűzött czélja felé.

Az 1890. évi november hó 9-én Tyll László főhadnagy, midőn különben már nagy fáradsággal szerzett tetemes mennyiségű biztos adatok birtokában volt, megbízható forrásból arról értesült, miszerint Farkas Jánosnak Róza nevű nővére Süle Sándorné szül. Szabó Katával — ki mint bordélyosné arról is ismeretes volt, hogy Farkas Jánosnak czinkosa, orgazdája — október hó 23-án Hódmezővásárhelyről Torontálvásárhelyre utaztak és egy zöldre festett nagy ládát mintegy 50 kg. súlylyal vittek magukkal, melynek tartalma állítólag lopásból eredt különféle cikkekbe állott és értékesítés végett szállítá-

tott Süle Sándornak Torontálvásárhelyt lakó Magna István nevű rokonához, ki viszont e tárgyakat ugyanottani Szilágyi Imre közártalmúnak közreműködésével vagy eladja vagy pedig más a torontálvásárhelyi közártalmúak által lopott czikkekkel becseréli.

Ezen értesülés nyomán Tyll László főhadnagy Szekeres Sándor és Kling Mór csendőröket maga mellé véve Torontálvásárhelyre kiszállott, a megnevezett két gyanúsítottnál, valamint több közártalmúnál házkutatást tartott, de az semmi eredményhez nem vezetett; Magna István Pancsovára elutazva lévén, Tyll főhadnagy utána utazott, útközben előtalálta, nyomban kikérdezte, s ő szóban forgó gyanús esetre nézve a következőket adta elő: Október hó 22-én Süle Sándor hozzá érkezett és felkérte, mennének be a következő napon kocsijával a nagybecskereki vasútállomásra a vonaton megérkező Szabó Kata és Farkas Rózáért. Ő ezen kérelemnek engedve, október 23-án csakugyan átkocsiztak Nagy-Becskerekre és onnan a két nőt egy zöldre festett nagy ládával együtt lakására szállította, s azok nála bezárólag október 25-éig tartózkodtak.

A ládára nézve feltűnt előtte annak fölötté nagy súlya és hogy a nők azt úgyszólván féltékenyen őrizték, mások jelenlétében soha ki nem nyitották; női vendégeire nézve igen feltűnőnek találta, hogy azok naponta ötször-hat-

szor is teljesen átöltözködtek selyembe, mulattak, költöttek s e mellett a ládában volt ruhaneműekből megvételre kínáltak, a mi azonban csak kevés sikerrel járt, mivel összesen 3 darab kendőt bírtak eladni, darabját 1 forintjával. Október 26-án Magna István ugyancsak saját kocsiján szállította el Süle Sándort, Szabó Katát és Farkas Rózát a nagybecskereki vasúti állomásra, a nagy zöld ládát mint közönséges teherárut Hódmezővásárhelyre feladta, azután haza utazott s egyebet az úgról nem tud.

Ezek után Tyll főhadnagy Kling Mór csendőrt Torontálvásárhelyre visszaküldötte az áruba bocsátott 3 darab selyemkendő megkerítése végett, ő pedig a pancsovai és antalfalvi távirda-hivatalokhoz sietett a kellő óvintézkedést megtenni, nehogy Farkas János szövetségesei által az ellene megindított nyomozásról értesítenék.

Tyll főhadnagy a nyomozás folytatásában Pancsováról Szegedre érkezvén, megtudta, hogy Szabó Miklós városi végrehajtó testvére a többször említett Szabó Katának és hogy ez utóbbi nála többször megfordult, megtudta továbbá azt is, hogy Szabó Erzsébet, ki fentieknek ugyancsak testvérje, a közelmúltban ágyneműt kínált Szabó Miklósnál megvételre, mit nevezett, miután az egész dolog előtte gyanusnak látszott, nem vásárolt meg. Időközben Kling Mór csendőrnek is sikerült Torontálvásárhelyt a 3 darab

selyemkendőt beszerezni, elkobozni s azokkal Szegedre bevonult. Megvolt a nyom, kézben a fonál s az eddig gyűjtött tapasztalatok szerint az irányra nézve sem lehetett kétség; következett tehát a kivitel.

November 13-án a Szegeden időző Hubert Gyula őrsvezető, hódmezővásárhelyi őrsparancsnokot, Kling Mór, Deszpót István, Tillinger Ferencz, Szekeres Sándor és Majláth János csendőröket Tyll főhadnagy maga mellé véve, az esti vonattal Hódmezővásárhelyre utazott, azonban elővigyázatból az állomás előtti őrháznál szállott ki csendőrjeivel együtt, mivel Farkas János a hódmezővásárhelyi vasúti állomáson állandó kémet tartott, ki őt a csendőrök jövés-menéséről értesítette. A legénységet a város alá vezetvén, elrejtőztette, ő pedig Hubert őrsvezetővel mellékutczákon Póka László rendőrfőkapitány lakására ment, őt hon találván, tőle 5 rendőr közeget kért, mely kérelemnek a rendőrfőkapitány akként felelt meg, hogy 3 rendőrt és 2 tűzoltót bocsátott a nyomozó főhadnagy rendelkezésére, ki ezeket a visszahagyott csendőrökhöz vezette, valamennyit 5 járőrbe osztotta be s a következő meghagyással indította el: az első járőr Süle Sándor és neje Szabó Kata lakására, a második járőr Farkas János és Farkas Róza közös lakására, a harmadik járőr Szabó Erzsébet, a negyedik járőr Szabó Mari lakására és az

ötödik járőr Hubert őrsvezető vezetése alatt a Markgraf-féle kávéházba indul akként, hogy lehetőleg minden járőr egyidőben érkezék kitűzött helyére, nehogy a korábban meglepett valamely úton-módon a többieket értesítse. A kávéházba pedig azért küldetett járőr, mivel Farkas János a mondott helynek állandó törzsvendége volt, tehát feltételeztetett, hogy vagy lakásán, vagy a kávéházban, de e két hely egyikén bizonyosan fel lesz található. A járőrök feladata volt, az éj leple alatt a legnagyobb csendben Farkas Jánost, Farkas Rózát, Süle Sándort, Szabó Katát, Szabó Erzsébetet és Szabó Marit letartóztatni, őket a városi fogdába szállítva külön zárkába bezárni és lakásukat reggelig — a házmotózás megkezdéseig — biztosítani. A terv kivitele csak részben sikerült, a mennyiben valamennyi gyanúsított elfogatott és biztonságba helyeztetett, csak Farkas János nem és bár kézrekerítése iránt azonnal megtétettek a legszélesebb körű intézkedések, nem volt feltalálható.

A következő nap reggelén a fentebb megnevezett és előzetes őrizet alá vett gyanúsítottak lakásain házkutatás tartatván, tetemes mennyiségű gyanús tárgy találtatott, e tárgyak elkoboztatva a rendőrkapitányi hivatalba szállítottak; azonban a gyanús tárgyra vonatkozó kikérdés eredményre nem vezetett, mivel a gyanusí-

tottak a Farkas Jánossal való mindennemű közösséget tagadták.

Tyll László főhadnagy a nyomozás során megtudta, hogy a Süle Sándor, illetve neje, Szabó Kata bordélyháztulajdonos fogadott leánya Kovács Eszti a Farkas János szeretője. A tapasztalat bizonyítja, hogy a gazemberek viselt dolgai sok esetben kerültek napfényre azok szeretői útján; ez utat kísérelte meg Tyll főhadnagy, midőn a most üldözött gonosztevő szeretőjét fogta kihallgatás alá. Kovács Eszti minden habozás és vonakodás nélkül előadta, miszerint a Szegeden történt kasszalopás idejében Farkas János és nővére Róza 4 pár topánt és nagyobb mennyiségű szivarokat vittek nevelő szüleikhez, Süléékhez; a szivarok egyideig a kukoricaszár közé voltak elrejtve, később azonban általa küldték Tompai Judithhoz elrejtés végett; e szivarokat Süle Sándor részben mint pipadohányt felaprítva szívtá el, részben pedig — midőn a kasszalopás nyomozásának híreről értesültek, — Süléné által feltűzelte, a topánokból egy párt Mihályi Jánosnének eladott, a többit feltűzelte.

Folytatólag előadta, miszerint Farkas János és Róza több ízben vittek hozzájuk ágyneműt és ágyba való tollat s hogy nevelőatyja Süle Sándor több ízben volt saját kocsiján Farkas Jánossal és társaival távol és midőn az ily távollét után visszajött, mindég került holmi a

házhoz valószínűleg bűnös cselekmény útján; előadását azzal zárta be, miszerint az általa elmondottak nagyobb részét a nevelő szülői bordélyházában levő három szabad nő is látta.

A három szabad nő kikérdezettvén, bemondásuk a Kovács Eszti által előadottakkal lényegében megegyezett s ezzel már 4 tanú állott rendelkezésre Süle Sándor és neje bűnös üzeminek leleplezésére.

Kikérdezés alá vonatott tehát Süle Sándor, a ki természetesen tagadással kezdte és csak miután az ellene valló négy tanú előbb tett vallomását a bűnösnek szemébe mondotta, tett beismerő vallomást. Hasonló eljárás követtetett Süle Sándorné, Szabó Katával ugyanily eredménnyel.

Ezen nyomozás folyamán Tyll főhadnagy értesült, miszerint Farkas János legnagyobb orgazdája Papp Jánosné ottani lakos. Ennek lakása megmotoztatván, nála felette sok gyanús tárgy találtatott s elkoboztatott. Az orgazda azonban a nyomozó járőr megérkezte előtt egy ügyvédhez menekült, ott oltalmat keresendő és lakása megmotozása miatt egyben feljelentést tett. A nyomozó járőr a tetemes mennyiségben előtalált bűnjelek alapján Papp Jánosné az ügyvéd irodájában letartóztatta. Papp Jánosné kikérdezés alá vonatván, tagadott és daczára a nála előtalált bűnjeleknek, beismerést tenni vagy

azokra felvilágosítást adni vonakodott. E közben Tyll főhadnagy arról értesült, miszerint Papp Jánosné komaasszonyával Bacsa Annával is összeköttetésben állott s ez utóbbi saját lakásán kikérdeztetvén, készséggel előadta, miszerint Papp Jánosné egy kendőbe kötött csomagot adott át neki megőrzés végett, mely csomagot felszólításra előhozván, abban 6 evő-, 14 kávé-, 1 tejmerő-kanál ezüsből, 1 arany karperecz 3 gyémántkövel, 1 pár gyümölcsös ezüst kés, villa, 1 darab 5 forintos arany találatott elő, kijelenté egyben, mikép a csomag elrejtését szíveségből vállalta magára, Papp Jánosnéval egyéb összeköttetései nincsenek s ez később valónak is bizonyult.

Papp Jánosnénak a csomag felmutattatván s miután még Bacsa Annával szembesítettet, töredelmes beismerő vallomást tett és előadta, mikép úgy ezen, valamint a nála előtalált többi tárgyakat is mint lopottakat Farkas János, Farkas Róza, Dudás János és Süle Sándor hozták hozzá időszakonként, ez üzelmeket férjével egyetértőleg folytatta és hogy a tolvajbandának már 4 év óta orgazdája.

A folytatólagos nyomozás során letartóztatva lettek még Molnár Péter és neje szegedi lakosok, Papp János, Farkas Sándor nejével Hódi Zsófiával, Olasz János, id. Dudás János, ifj. Dudás János, Szabó Viktor, Steier Károly.

A letartóztatások foganatosítása után a gyanúsítottak részletes kikérdezés alá vonatván, a következő bűncselekmények állapították meg:

1. Süle Sándor előadta, miszerint az 1887. évben az orosházi örs állományaiba tartozott Mankó György csendőrt Farkas János lőtte agyon; vallomást tevő beismerte, miszerint Farkas János ígéretekkel, rábeszéléssel és fenyegetéssel hatott rá, hogy ez ügyben felmentő hamis tanuságot és szükség esetén hamis esküt tegyen; a kényszernek engedve, az eset letárgyalásánál ő tényleg hamis tanuvallomást és hamis esküt tett, és ennek alapján Farkas János a gyilkosság vádja alól felmentetett, most azonban — folytatta vallomást tevő, — látom, hogy a csendőrség mindent kinyomozott és mindent tud, teljesen meg akarok tisztulni bűneimtől, kérem a csendőrséget, terjeszse ki nyomozását és jelentését a csendőr meggyilkoltatásának esetére is, hogy ez ügyben újabb és hamis vallomásomat helyesbitő vallomást tehessek a bíróság előtt.

2. 1881. év december hó 13-án éjjel Muzsik István hódmezővásárhelyi lakos kárára álkules alkalmazásával 170 frt értékű ágy- és ruhanemű, 6 darab arany s többféle ékszer lopatott el; tettes id. Dudás János, a lopott tárgyak egy része Papp Jánosnénál előtaláltatott.

3. 1885. július 21-én éjjel Szemi János hód-

mezővásárhelyi lakos kárára az ablakon történt betörés után 250 forint értékű ágy- és ruhanemű lopatott el; tettes Farkas János. A lopott tárgyak egy része Süle Sándortól megkerült.

4. 1885. évben Derékegyházán a gróf Károlyi uradalom gazdasági irodájának fala kiásatván, a Wertheim pénzszekrény ellopása kíséreltetett meg; azonban tettesek munka közben észrevétlenül, elmenekültek eredmény nélkül. Tettes Farkas János több akkori czinkosával.

5. 1888. márcziusban Lichtenberg és Vajda ányási bérlők kárára 6 drb sertés 300 forint értékben ellopott; tettes Farkas János, orgazdák Papp János és Farkas Sándor.

6. 1888. évben Töröcsik István szentestanyai lakos kárára zárt óljából 4 drb sertés lopatott el, kár 420 forint; tettesek Farkas János és id. Dudás János, orgazda Papp János.

7. 1888. decemberben Varga István szentesi lakos zárt óljából Dudás János és Farkas János 2 drb hizott sertést és 1 malacot loptak, kár 165 forint; orgazda Papp János.

8. 1889. április hó 9-én éjjel Böhm Julia, a vásárhelyi határban levő téglási csárdásné kárára — a lakház falának kiásása után — ruha, ágynemű és élelmiszerek 300 forint értékben ellopottak; tettesek Farkas János és id. Dudás János.

9. 1889. augusztus hónapban Bakacsi Mihály,

földeáki lakos háza kiásatván, ágy- és ruhanemű 350 forint értékben lett ellopva kárára; tettes Farkas János, Szilágyi János és Süle Sándor.

10. 1889. december hó 22-én éjjel Kátai István szegedi lakos boltja feltörtvén, 25 pár topán lopatott el; ugyanakkor betörték a Maár Gyula lutriboltjába is és onnan 1 Wertheim-szekrényt vittek el, melyben 500 forint készpénz, 18,000 forintnyi értékpapír, 1 darab 3 gyémántkőves arany karperecz, ezüst evőeszköz volt elhelyezve, — elvittek még mintegy 150 forint értékű szivarárút is. Tettesek Farkas János, Bartucz János, id. Dudás János és ifj. Dudás János. Az itt felsorolt tárgyakból megkerültek az értékpapírok, az arany- és ezüstneműek.

11. 1889. márczius hó 18-án Reisinger Gyula hódmezővásárhelyi lakos háza kiásatván, Wertheim-szekrényét kísérelték meg elvinni, a tettesek azonban munkaközben észrevétlenül, elmenekültek; tettesek Farkas János, Farkas Róza és eddig kiderítetlen maradt társai.

12. 1889. tavaszán Farkas János egy ismeretlen káróstól 2 drb sertést lopott mintegy 90 forint értékben; orgazda Papp János.

13. Az 1889. év folyamán Szegeden, a Bach-féle gőzmalom Wertheim-pénztárának ellopása kíséreltetett meg; tettes Farkas János több czinkostársával.

14. 1890. szeptemberben a közösen együtt lakó

Rostás Andrásné, Szemi Ferenczné és ifj. Szilágyi Sándorné hódmezővásárhelyi lakosok háza kiásatván, 900 frt értékű ág- és ruhanemű és némi ezüstpéNZ lopatott el; tettesek Farkas János, Farkas Róza, Szilágyi János, Süle Sándor, Papp Jánosné.

15. 1890. április 14-én éjjel Muzsik Mátyásné hódmezővásárhelyi lakos háza ablakának kifeszítése után az ezen házban közösen együtt lakó Muzsik Mátyásné, Muzsik Ferenczné, Muzsik Gáborné, Muzsik Mártonné, ifj. Muzsik Istvánné és idősb Muzsik Andrásné 1180 frt értékű ág- és ruhaneműje lopatott el; tettesek Farkas János, Papp Jánosné, Szabó Erzsébet és még néhányan a czinkostársak közül.

16. 1890. október 11-én éjjel Dömötör Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltörétnél, 500 frt értékű ág- és ruhanemű lopatott el. Tettesek Farkas János és Farkas Róza.

17. 1890. június 20-án éjjel Héjja János vásárhelyi tanyai lakos lakásának nádteteje felbontatván, 4 oldal szalonna rablatott el akként, hogy tettesek a lopáson rajta éretvén, a lopott tárgyat erőszakosan — lövöldözés alkalmazásával — megtartották és elvitték. Tettesek Farkas János és Papp Jánosné.

18. 1890 októberben Mohos Pál hódmezővásárhelyi tanyai lakos házának nádfedele ki-

bontatván, 3 oldal szalonna elvitetett. Tettes Farkas János, orgazda Papp Jánosné.

19. 1890. szeptember 26-án éjjel Takó Ferencz hódmezővásárhelyi lakos kárára 2 kaptár méz,

20. 1890 október 8-án Szilágyi Pál hódmezővásárhelyi lakos kárára 5 kaptár méz,

21. 1890 október 15-én Diószeghy Mihály, Kiss Pál, Tódor Pál és Kohn Mór hódmezővásárhelyi lakosok közös kárára 6 kaptár méz lopatott; az összes kár 165 frt. Tettes Farkas János és czinkostársai, orgazda Papp Jánosné.

22. Az 1890. év nyarán Farkas János, Süle Sándor és Szilágyi János felfegyverkezve a Tiszatöltésen kubikoló olaszoktól — éjnek idején — lovat akartak lopni; tervük nem sikerülvén, a kubikosoktól 3 ponyvát és 6 pár csibét loptak s e zsákmányon Süle Sándornál megosztzkodtak.

23. Meghatározatlan időben és ismeretlen károstartól Farkas János és Olasz János tetemes mennyiségű ág- és ruhaneműt loptak, orgazda Papp Jánosné.

24. Ismeretlen időben és ismeretlen károstartól öreg Dudás János és ifj. Dudás János tetemes mennyiségű ágyneműt loptak.

25. Ismeretlen károstartól, ismeretlen időben Farkas és czinkostársai nagyobb mennyiségű ág- és ruhaneműt loptak; orgazda Papp Jánosné.

26. Ismeretlen időben, ismeretlen károstartól

ifj. Dudás János és Olasz János paraszt mellényeket és felöltöket loptak; orgazda Molnár Péterné.

27. Süle Sándor és neje Szabó Kata Kovács Istvánné Eszti nevű leányát örökbe fogadták s e leányt 13 éves korában Farkas Jánossal való nemi közösülésre kényszerítették s ezzel a magyar büntetőtörvény 247. pontját sértették meg.

28. Murányi Anna és Tóth Mária, a letartóztatott Szabó Kata bordélyházából való kéjnlők előadták, hogy 1890 október havában Szabó Kata Murányi Anna által egy ismeretlen szabómesztőtől, midőn az megittasodott, 17 forintot lopott el, egy másik vendégtől Szabó Kata személyesen lopott 10 forintot.

29. 1890 november havában Huszta Ferencz szabadkai lókupecz Farkas Jánossal Szabó Katánál egy külön helyiségben mulatott, ez alkalommal Szabó Kata a Farkas János biztatására Huszta Ferencztől 170 forintot lopott.

30. 1889. év tavaszán egy építész-vállalkozó mulatott Szabó Katánál s ez alkalommal Póla nevű orosházi illetőségű bordélyos is ott volt; ezen egyén Szabó Katával közösen az építészről 50 frt pénzt, egy arany gyűrűt és egy ezüst órát loptak; másnap reggel a gyűrűt és órát visszaadták ugyan, de a pénzt megtartották maguknak.

31. 1889. év telén Szabó Mária koresmájában

egy idegen — állítólag budapesti — úr mulatott; éjjel után mintegy 3 óra tájban a Szabó Kata bordélyházából Izler Ida nevű kéjnlőt vitette el szállására. E nő Szabó Kata biztatására az idegentől 30 forintot lopott s azon Szabó Kata és Szabó Mária egyenlően megosztottak.

A 28., 29., 30. és 31. tétel alatt felsorolt esetek annak idején a városi rendőrőfkapitányi hivatalnak bejelentettek, azonban a megindított nyomozás egy esetben sem vezetett eredményhez.

32. 1890. szeptember 17-én Kertész György kun-ágotai lakos kárára, házfalának felbontása után, 370 frt értékű ágylap és ruhaneműt loptatt el; tettesek Farkas János és czinkosai.

33. 1889. április 24-én éjjel Julián Rozál makói lakos kárára — házának feltörése után — 600 frt értékű ágylap és ruhaneműt loptatt el; tettesek Farkas János és czinkosai.

34. 1889. július 24-re menő éjjel Molnár Illés lelei lakos háza feltörésénél, 600 frt értékű ágylap és ruhanemű és 73 frt készpénz vitetett el; tettesek Farkas János és czinkostársai.

35. 1888. szeptember hó 29-én éjjel Thurzó Rozál dorozsmai lakos háza feltörésénél, 200 frt értékű ágylap és ruhanemű vitetett el; tettesek Farkas János és czinkosai.

36. 1888. december 16-án éjjel Tóth Jánosné dorozsmai lakos kárára, háza falának kiásása

után 478 frt értékű ágy- és ruhaneműt loptak el; tettes Farkas János és társai.

37. 1891. június 25-én Kármány Albert hódmezővásárhelyi tanyai lakos kamrájának fala kiásatván, az abban előtalált mintegy 30 frt értékű füstölt hús és szalonna elraboltatott olyformán, hogy a tulajdonos Farkas Jánost néhány czinkosával tetten érve, azok, hogy a lopott tárgyakat megtarthassák, károsra több lövést intéztek, melyek azonban — miután a veszélyesen fenyegetett tulajdonos még idejében elmenekült — nem találtak.

38. 1883. május 1-én Barusa Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 200 frt értékű ágy- és ruhanemű;

39. 1885. év szeptember havában Köteles Franciszka szentesi lakos háza feltöretvén, 300 frt értékű ágy- és ruhanemű;

40. 1888. szeptember 1-én éjjel Buzás Péter hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 150 frt értékű ágy- és ruhanemű;

41. 1889. ápril 24-én éjjel Németh György pitvarosi lakos háza feltöretvén, 250 frt értékű ágy- és ruhaneműt loptak el. Valamennyi itt felsorolt esetben mint tettes Farkas János és czinkosai szerepeltek.

A nagy körütekintéssel, alapos részletességgel megejtett házmotozások hihetetlen eredményre vezettek és pedig:

Papp Jánosétól, a ki letartóztatása miatt és házjog megsértése czímén a csendőrség ellen feljelentést tett — — — — — 195 drb.

Papp Ferencznétől — — — — — 52 „

Farkas János és Sándortól — — — — — 43 „

Farkas Rózától — — — — — 28 „

Gugesó Juliánától — — — — — 19 „

Süle Sándortól és Szabó Katától — — — — — 36 „

Szabó Erzsébettől — — — — — 34 „

Szilágyi Jánostól — — — — — 5 „

Vörös Esztertől — — — — — 22 „

különbféle bűnjel szedetett össze és koboztatott el; az összeszedett és elkobzott bűnjelök összes száma 434 darabot tesz ki.

Megjegyzendő, miszerint az összes orgazdák hódmezővásárhelyi illetőségűek és ugyanottani lakosok.

A mind nagyobb mérveket öltő nyomozásnak hire elterjedvén, távol vidékről is jöttek károsok elveszett holmijuk keresésére s ily módon ismeretek fel tulajdonuk gyanánt az elkobzott tárgyak közül a kárvallottak mintegy 289 darabot.

A helyszíni nyomozás befejeztetvén, 16 letartóztatott bűnös 434 darab elkobzott bűnjellel a szegedi kir. törvényszéknek átadatott.

Papp Ferenczné Szilágyi Erzsébet Hódmezővásárhelyi a vizsgálati fogságban öngyilkossá lón s így a földi igazságszolgáltatás kezét elkerülte.

Érdekes felemlíteni, miszerint Szabó Katalin vizsgálati fogoly a kir. törvényszékhez történt bezállíttatása után azon nem épen új módszerhez fordult, hogy panaszt emelt, miszerint az előnyomozás alkalmával a csendőrség megkínózta, nevezetesen haját kitepte és lábait megtiporta. Alapos orvosi vizsga alá vonatván, megállapított, miszerint panaszos nő elterjedt bujafekélyben szenved, ettől haja kihull és mindkét lábafeje kisebesedett.

Tagadhatatlan, hogy a csendőrség önfeláldozó fáradozásait a legszebb siker koronázta s eléretett oly eredmény, melyre nemcsak a nyomozásban részt vett csendőrök, de a testület minden egyes tagja méltán büszke lehet; az eredmény azonban nem volt teljes, hiányzott a gonoszok legnagyobbika, Farkas János, ki eltűnt nyomtalanul, mintha a föld nyelte volna el. Kutatás, keresés, nyomozó levéllel való üldözés nem vezetett eredményhez; szóval a csendőrség üldözése elől az önálló törvényhatósági joggal felruházott város területén jobban elrejtőzött, mint a hogyan azt a Bakonyban tehette volna.

Ámde a csendőrség nem nyugodott, folytatta kutatásait, nyomozását kitartóan, fáradságtalanul, erélylyel; s e lankadatlan, következetes működésnek meg volt a kellő eredménye.

Az 1891. február havában Tyll László főhadnagya értesült, hogy Békés-Csabán február 11—12.

közötti éjjel az adóhivatal pénztár-helyiségébe ismeretlen tettesek betörték, az ott elhelyezve volt két Wertheim-féle pénzszekrény egyikét helyéből kimozdítva feltörni megkísérelték, azonban valamely közbejött eset által megzavartatva, munkájukat be nem fejezhetvén, megugrottak.

Tettesek — az azonnal megindított nyomozás daczára — ismeretlenek maradtak.

Tyll László főhadnagya ismerve jól a helyi és személyi viszonyokat, mérlegelve e röviden vázolt vakmerő vállalat nagyságát, alapos gyanú merült fel benne, hogy ez ügyben Farkas János vitte a vezérszerepet, mert hisz az eddig ellene kiderített bűncselekmények között nem kevesebb mint 5 ily kasszalopás szerepel e gonosztevő ellen; Tyll főhadnagya tehát a betörést, mint újabbifonalat kezébe vevén, ez irányban is megindította a nyomozást. Február 15-én Békés-Csabára megérkezve kinyomozta, miszerint a hó 11-én délután és este Schwarcz Jónás parasztvendéglőjében több idegen volt szállva s ezek közül a vendéglős Kovács Mátyás apáczaikakost mint ismerőst megnevezte s minthogy egyelőre az akkor ott volt idegenek közül mást megnevezni nem tudott, Tyll főhadnagya ennek kikérdezését foganatosítván, Kovács Mátyás a következőket adta elő: február 11-én délután 5 órakor hajtott be a megnevezett vendéglő udvarára s ekkor már egy paraszt-szánkát talált

ott, az istállóban pedig egy pej és egy szürke ló volt bekötve, melyek mellett egy magas termetű 50 év körüli ember foglalkozott mint kocsis. Lovait ő is ugyanazon istállóba kötve be, közte és az ott talált ember között párbeszéd folytatott s az utóbbi előadta, miszerint ő vásárhelyi pusztaszéli lakos, két ismeretlen urat szállított Csabára s ezen fuvarért 4 frt 50 krt kap. Az istállóból bementek a koresma ivószobájába s ott is együtt maradtak; esteli 7—8 óra tájban az utazóra nyíló ajtón egy vendég lépett a koresmába, kiből Kovács Mátyás az üldözött Farkas Jánost — minthogy őt 3 év óta személyesen jól ismeri — azonnal felismerte, a jövevény az ivószobán végig az udvarra nyíló ajtón kiment, kit a többször jelzett kocsis ember minden intés vagy szó nélkül követett.

Kovács Mátyás tudja azt, mikép Farkas János szökésben van és üldöztetik, attól való félelmében, hogy talán lovait az istállóból ellopják, utánuk szintén kiment az udvarra s ekkor látta, hogy Farkas János és kocsisa lovaikat a szánba befogják, felültek és miután a kapun kívül a szánra még egy kisebb és nagyobb termetű ember is felült, elhajtottak, de nem Hódmezővásárhely irányában, hanem a városba befelé.

A Kovács Mátyástól, Schwarcz Jónástól és fiától nyert személyleírásokból Tyll László főhadnagy személyi ismeretei alapján a legbizto-

sabban vélte megállapíthatni, miszerint Farkas János, Nemes Nagy Pál, Becski István és Nemes Nagy Péter kisteleki illetőségű hirhedt gonosztevőkkel lépett szövetségre, midőn Csabán a pénzszekrény feltörését megkísérelte. Meg volt tehát nyomozása folytatásának egy biztos iránya és tisztában volt azzal, miszerint Farkas Jánost egyelőre a fentebb megnevezett gazemberek társaságában, esetleg hajlékában kell keresni.

Folytatta tehát nyomozását ez irányban és Kisteleken csakugyan megállapította, hogy Becski István február 11. és 12. közötti éjjelen nem volt odahaza, mert a kisteleki örs szolgálati könyvének tanúsága szerint Imre János csendőr február 12-én reggel három órakor helyi járőrködéséből bevonulva jelentette, miszerint a közártalmuakat ellenőrizvén, Becski Istvánt honn nem találta; e csendőr további jelentése szerint Becski István neje a hozzá intézett kérdésekre nem tudta határozottan megjelölni, hogy férje hova utazott. Tyll László főhadnagy most már határozottan felismerte az eddig követett nyom helyes voltát, Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot a körülményekbe teljesen beavatta, s megadta neki a kellő utasítást a tovább követendő eljárásra nézve, első főkötelességévé tévén Nemes Nagy Antal és Becski István már többször fenytett hirhedt közveszélyes gonosztevőket óvatosan a legéberebb figyelemmel

kisérni, házukat, lakásuk tájékát szigorúan felügyelni és minden feltűnés mellőzésével őket örökös felügyelet alatt tartani.

Hefner Jakab őrmester, ki már többször adta tanujelét leleményességének, megbízhatóságának és nem egy válságos nehéz pillanatban megálta helyét emberül, ez alkalommal is felfogta a megbízatás fontos voltát, átérezte annak horderejét és legjobb tehetségével iparkodott hivatásának megfelelni s valóban e törekvését, mely eleinte meddőnek látszott, a legszebb siker koronázta.

Itt még röviden felelmitjük, miszerint a békcsecsabai adóhivatal pénztár-helyiségében — a hová Farkas János és czinkosai betörték — egy kisebb és egy nagyobb Wertheim-féle szekrény állott; a tettesek a kisebbiket vasrudak segítségével helyéből kimozdították és hátulján három lyukat furtak, munkájukban azonban valamely körülmény által megzavartattak, mert észrevétlenül elmenekültek a nélkül, hogy megkezdett művüket befejezték vagy bármit is elvittek volna; ezen szekrény üres volt, azonban a nagyobb szekrényben 300,000 forint készpénz volt elhelyezve. Bizonyosra vehető, hogy a gonosztevők, ha munkájukban meg nem zavartatnak, mihelyt a felbontott szekrény üres voltáról meggyőződtek, habozás nélkül a nagyobbik szekrény feltöréséhez fognak. Már ezen vállalat maga

elégge bizonyítja Farkas János vakmerőségének és gaszágának hihetetlen magas fokát.

Tyll László főhadnagy ezek után is a legnagyobb odaadással foglalkozott a szökésben levő gonosztevő után való kutatással s február hó 6-án bizalmas besugójától megtudta, hogy Farkas János Nemes Nagy Antallal és annak szökésben levő bátyjával Nemes Nagy Pállal csakugyan összeköttetésben áll és hogy előbbinek Szeged szab. kir. és törvényhatósági joggal felruházott város területén levő pusztai csárdájában olykor megfordul; mindezekről Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot oly utasítással értesítette, miszerint Nemes Nagy Antalt, ennek működését és cselekményeit a legéberebb figyelemmel kísérje, a szegedi határban levő csárdáját pedig a leggyakrabban — lehetőleg folyton — ellenőrzési felügyelet alatt tartsa, egyben a legnagyobb elővigyázatra is intette, mivel a legvakmerőbb, agyafurt, elszánt gazemberek ellen kellvén működni, a saját biztonsága, de az ügy sikere érdekében is a legnagyobb elővigyázat volt szem előtt tartandó.

Itt megjegyeztetik, miszerint Tyll László főhadnagy mérvadó helyen kieszközölte, hogy a kisteleki őrs Nemes Nagy Antalnak a szegedi határban levő pusztai csárdájában és annak tájékán a szökésben levő gonosztevő elleni működés céljából önállólag bármikor megjelenhessen.

1891. évi február hó 26-án Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnok egy szolgálatban állott járőr ellenőrzésére lévén kivezényelve, este 9 órakor a járőrhöz csatlakozva, a Nemes Nagy Antal pusztai csárdáját szándékozott ellenőrizni, midőn Kistelek község közelében Nemes Nagy Antal és Becski István kisteleki lakos rovtott előéletű egyénekkel találkozott; nevezetteket megállítván, több kérdést intézett hozzájuk, nevezetesen: hol voltak, hova mennek, mi járatban vannak ily későn és így ketten együtt? mire Nemes Nagy Antal előadta, miszerint a Kistelektől nem messze eső, de már Szeged szab. kir. város területéhez tartozó tanyai csárdájában jártak, hol neki italméresi joga van, ott kissé együtt elbeszélgettek, most már semmi teendőjük és egyenesen Kistelekre hazamenni szándékoznak.

Hefner Jakab őrmesternek a két gonosztevő együtt léte gyanusnak tűnván fel, de miként az fentebb már említettett, Tyll főhadnagy által ezeknek szigorú felügyelésére utasított is, felszólította tehát őket, hogy a tanyai kocsmához véle térjenek vissza, s midőn ott megérkeztek, Nemes Nagy Antalt az ajtó felnyitására utasította, ez azonban az ajtó kulcsát zsebében elő nem találván, azon kifogással élt, hogy a kulcsot valószínűleg a felesége vitte el, ki a kocsmából ő előttük ment haza.

A dolog Hefner őrmester előtt mind gyanusabbá vált és most utasította Holecz Antal csendőrt, hogy Nemes Nagy Antalt kísérfje a lakására a kulcsért és azzal együtt kísérfje a csárdához vissza s titokban meghagyta, miszerint az őrsőn honn levő Imre János csendőrt is sürgősen vonultassa ki a helyszínére; Hefner őrmester Vajda Ferencz csendőrrel, a most már megbilincselte Becski Jánost visszatartva a csárda őrzésére visszamaradt s ezen figyelmes őrködés közben a csárda belsejéből ismételtelen olyanforma neszt hallott, mintha valaki a fából készült falat akarná kibontani.

Rövid idő múlva Imre János csendőr, nyomban utána Holecz Antal csendőr Nemes Nagy Antallal együtt a csárdához visszaérkezett, de a kulcsot állítólag odahaza sem tudta előtalálni.

Hefner Jakab őrmester ezekután Nemes Nagy Antalt is megbilincselvén, Becski Istvánnal összefűzte, őket lefektette, a csárdát három csendőrjével — tüzelni készen tartott fegyverrel — körülfogatta, ő maga pedig az ajtót megszorítván, felnyitást parancsolt s minthogy a felhívás eredményre nem vezetett, a kevésbé erős ajtót betörve belépett, a bent levőt az előjövételre felszólította, mely felszólításra valóban egy ember elő is jövé; Hefner őrmester benne a régóta nyomozott Farkas Jánost ismerte fel és tartóztatta le. Ez alkalommal 2 drb feszítő vasrud,

30 darab hátultöltő vadászfegyverbe való töltény és 28 drb forgópisztolyba való töltény találatottnála elő.

Megjegyeztetik, miszerint az ajtó megzörgeztését követő pillanatban az egyik ablak belőlről felnyitattott s azon egy ember fejét menekülési szándékkal kidugta, mihelyt azonban az ablak előtt álló csendőrt célra tartott fegyverrel megpillantotta, hirtelen visszahúzódott és «jaj Istenem végem van» felkiáltással az ablakot becsapta. Ennek tulajdonítható, hogy Farkas János az üldöző Hefner őrmesternek ellenállás nélkül adta meg magát.

A további nyomozás során kiderült, hogy a most elfogott 3 gonosztevő egy ujabbi kirándulás megbeszélése végett jött össze a pusztai csárdában, itt már el is határozták, miszerint Pestmegyében kísérik meg működésüket s e vállalatra az elfogatás éjjelére következő hajnalban indultak volna s akkor csatlakozott volna hozzájuk a 4-ik czinkostársuk, Nemes Nagy Pál s bár a csendőrök ez utóbbi megérkezését remélve, a reggeli órákig a helyszínén lesben álltak, a 4-ik czinkos nem érkezett meg, mert összeköttetéseinél fogva társai elfogatásáról értesülvén, elmenekült.

Farkas János elfogatásának hírére az általa veszélyeztetett tanyai nép kedélye úgyszólván megkönnyebbült. Tyll László főhadnagy nemcsak

a bűnügy felderítése, de a testület iránti kötelességérzet és a dicsőség mezején elvérzett Mankó György csendőr bajtársunk emléke iránti kegyellettől is indittatva ezen gaz bűntett teljes megvilágításán fáradozott s ezen fáradozása szintén sikerrel járt, kiderítette a szomorú eset szava-hihető szemtanuját, ki most már Farkas Jánostól nem félve, a következő teljes vallomást tette: Tompai Balázné — a szemtanú — vásárhelyi lakos előadja, miszerint a csendőr meggyilkoltatása után Farkas János és nővére Farkas Róza öt hitegetésekkel, biztatásokkal és fenyegetésekkel reá birták, hogy Farkas János ellen ne valljon, ha esetleg szembesítik őt, állítsa, hogy nem ismeri, soha sem látta és ezen hamis tanuvallomás fejében azon ígéretet nyerte Farkas Jánostól, hogy pénzzel fogja segíteni és ha esetleg férjét elítélnék, annak rabsága ideje alatt minden tekintetben gondoskodni fog róla, ellenkező esetben, vagyis ha ellene tanuskodni merészelné, kiirtja vagy czinkostársaival kiirtatja a földszinéről.

Tompai Balázs a csendőr elleni gyilkosság ügyében tényleg elítéltetett és a börtönben elhalt, míg a tulajdonképeni gyilkos Farkas János, Süle Sándor és Tompai Balázné felmentő hamis tanuvallomása alapján e vád alól teljesen felmentetett. Tompai Balázné most, midőn Farkas János és czinkosai fogva voltak, az

igazsághoz hiven kívánta tanuvallomását a bíróság előtt letenni. Így tehát mindkét felmentő hamis tanu beismerésben lévén, a csendőrgyilkossági eset a kir. törvényszéknek bejelentett, a hol ez ügyben perujítás vétetett fogatba.

E nagyszabású nyomozás és üldözésnél Tyll László főhadnagy vezetése alatt Hefner Jakab őrmester, Hubert Gyula őrsvezető, Vajda Ferencz, Holcz Antal, Imre János, Kling Mór, Deszpót István, Szekeres Sándor, Tillinger Ferencz, Majláth János, Vigh József, Ambrus Antal és Zehetner Ferencz csendőrök vettek részt; szorgalmukat, buzgó, körültekintő, fáradhatlan tevékenységüket, észszerű eljárásukat legjobban dicséri az elért eredmény.

Kiderítettett 41 bűneset, mely bűncselekményekkel 29 ezer forintot meghaladó kár okozott; elkoboztatott e bűncselekményekből eredő 434 darab bűnjel; elfogatott 21 gonosztevő, ezek között egy csendőrnek a gyilkosa; megtisztított a csendőrség által Hódmezővásárhely önálló törvényhatósági joggal felruházott város bel- és külterülete egy veszedelmes rabló, betörő, tolvaj, orgazda bandától, — mindez tehát oly eredmény, melyre a fentebb megnevezett derék csendőrök és a testület minden egyes tagja büszke önérzettel pillanthat vissza.

TALÁLT HULLÁK KÖRÜLI ELJÁRÁS ÉS A NYOMOZÁS BEVEZETÉSE.

A csendőrségi szolgálati utasítás 55. §. a következőket írja elő: «Ha a csendőr útközben, vízben vagy bárhol holttestet talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit nevezetesen pedig azt is, hogy a hulla mily helyzetben találtatott, pontosan feljegyezni tartozik; a hullán vagy mellette talált ruházati és egyéb tárgyak pedig szintén pontosan számba veendőek és feljegyzendőek.

Ha valaki a hulla közelében találta, tőle — ha ő éppen nem is látszik gyanusnak — az esetre és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők és a folytatandó nyomozásnál egyáltalában mitsem szabad elmulasztani, a mi a halál okára és módjára nézve a hatóságnak bármilyen felvilágosítást nyújthatna.

A hullának egyelőre a talált helyzetben való biztos megőrzése végett szükséges intézkedések is megteendőek; ha azonban a hullának változat-

lan állapotban való megőrzése azon a helyen, a hol találtatott, nem biztosítható, vagy a hullának a feltalálás helyéről való eltávolítása más fontos okból elkerülhetlenül szükséges, akkor arról kell gondoskodni, hogy a hulla a legközelebbi községi előljáráshoz; városokban a rendőri hatósághoz olyképen szállíttassék, hogy azon a szállítás által vagy közben sérülések vagy egyéb változások ne keletkezzenek és hogy az a községi előljárásnál, vagy rendőri hatóságnál biztosan és változtatlanul megőriztessék.

Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál nem idéztetett elő büntetendő cselekmény által és az elhalt nem ismeretlen egyén, csak a közigazgatási hatóságnak, más esetben azonban ezenfelül az illetékes kir. ügyészségnek; ha pedig a járásbiróság közelebb van, ennek kell jelentést tenni; ezek a jelentések sürgősség esetében közvetlenül a járőrvezető vagy egyes csendőr által, esetleg szóbelileg, vagy távirat, távbeszélő útján teendők meg.»

Részletezzük e teendőket:

Ha a csendőr hullát talál, első sorban a hulla személyleírását a legalaposabban felveszi: leírja az arcot, hajzatot és az alakot, nagyságát a nála levő zsinórral megméri, végre pedig a testen talált minden jelt, alakfekvés és nagyság szerint feljegyez. Ezután feljegyezi azon helyzetet, melyben a hullát találta, pld. a hulla hátán, hason,

jobb vagy baloldalt feküdt, kezei és lábai görcsösen összehuzva stb. Ezekután a hullát alapos vizsgálat alá vonja, meggyőződik, nincsenek azon sérülések s ha vannak, azok milyenek? A sérülések alak, nagyság és fekvés szerint jegyzendők fel. A sérülésekből a csendőr következtetheti, hogy azok önmaga, vagy mások által ejtettek-e és hogy az eszköz, melylyel ejtettek, körülbelül milyen volt. A hullán levő ruházat darabonként, színre és alakra való tekintettel — szintén feljegyzendő. Ha a hullát ily módon megvizsgálta meggyőződik vajjon annak közvetlen közelében esetleges dulakodás jelei nem-e láthatók? ha ezt észleli, a hulla ruházatát alaposan megvizsgálja s meggyőződik arról, hogy a ruházatról nem-e szakadt le valami; a hulla kezeit is alaposan megnézi, mert a dulakodásnál s különösen a halálos tusa kivívásánál mindenki úgy védekezik, a hogy tud; — rúg, harap, karmol stb. ott a hová ér és bír. Könnyen megtörténhetik tehát, hogy ily dulakodás után az áldozat kezében a tettestől valami csekélység, pld. egy kis ruhadarab vagy hajszál marad, a mi a tettes kiderítésénél nagy szolgálatot tehet a csendőrnek. A körmöket se mulassza el megvizsgálni a csendőr, mert ha a körmök alatt vért vagy bőrreszeket lát, föltehető, hogy az áldozat a tettest valahol megkarmolta. Ilyenkor a csendőr egy megkarmolt ember után nyomoz s ha azt felfedezi, igyekezzék közelebbi bi-

zonyítékok beszerzése mellett az illetőt a tettel összefüggésbe hozni. A tettes a helyszínén egy büntény elkövetése után, ha arra ideje van, minden oly jelet, mely elárulhatná, eltávolít vagy megsemmisít és csakis teljesen jelentéktelen tárgyak vagy jelek, melyek figyelmét kikerülték, maradnak a színhelyen. A legtöbb esetben csak ilyen jelek adják meg a csendőrnek az alapot és a fonalat a nyomozáshoz. Sokszor egy hajszál, vagy egy gomb, esetleg a ruháról leszakított kis darabka vezeti a kutató közeget nyomra és segíti elő a tettes kiderítését. Egy, a hulla kezében talált hajszál, ha ez az áldozat hajzatától eltérő, a tettes hajának színét határozza meg; ép úgy egy darabka rongy a ruháról sokszor a tettes társadalmi állását is megállapíthatja, — a nyomozásnál tehát becses támpontul szolgálhat. Mindezek után a hulla alaposan megmotozandó, a nála esetleg talált minden értékű tárgyat, pénzt, iratokat stb. a csendőrök magukhoz veszik és jegyzékbe foglalják. Ezen tárgyak a nyomozásnál szintén nagy szerepet játszhatnak és különösen a személyazonosság megállapítását elősegíthetik, de megőrzés alá veendőek még azért is, nehogy a csendőrök távollétében valaki által ellopassanak.

Befejezvéen így a hullaszemlélt, annak közvetlen környékét vizsgálják meg a legnagyobb alaposággal a csendőrök. Nyomokat, illetve adatokat a további nyomozásra csakis a hullán magán,

vagy annak közvetlen közelében lehet találni; e helyszini szemlére tehát nagy figyelmet kell fordítani. Ha dulakodás nyomai láthatók, akkor a dulakodás helyét nyomról-nyomra figyelmesen át kell kutatni; a füvet, port, kavicsot, homokot, vagy sarat, ugymondva hüvelykről-hüvelykre át kell piszkálni. Minden ott talált legcsekélyebb idegen tárgy óvatosan megőrzés alá veendő. Ha emberi nyomokat lát ily helyt a csendőr, azokat is alaposan nézze meg, — a nyomokból lehet állapítani, hogy esetleg hányan lehettek a helyszínén, honnan jöttek és merre mentek az illetők. Ez is fontos adat, mert a csendőrt arról világosítja fel, hogy egy vagy több tettes követte-e el a tettet? A nyomok minőségéből az illető egyén társadalmi állását is meghatározhatja a csendőr, mert tudvalevő dolog, hogy mezitláb, boeskor, vagy nagy csizmában és cipőkben különböző társadalmi állású egyének szoktak járni. Ez is adat a tettet illetőleg. Ha a nyomokban valami különleges eltérések pld. kiálló szögek a sarokban, vagy eltört patkó, folt vagy lyuk a talpon stb. teljesen kivehetők és azok a nyomok mentén ismétlődnek is, akkor fontos támpontokat nyújtanak a nyomozásnál. Ezen fontos adatok teljes nagyságukban a mennyire csak lehet, teljesen hűen egy papirosra rajzolandók és pedig fekvésükre való tekintettel. Ilyenkor a csendőr ezen jelekkel megegyező lábbeli után kutat s ha

talál, az illető egyént, kinek tulajdonát képezi, az esettel magával, a beszerzett további bizonyítékok alapján, összeköttetésbe hozni igyekezzék.

A szolgálati utasítás idézett szakasza előírja, hogy a csendőr egy hullának találásakor a halál okát kipuhatolni tartozik, tehát minden egyes esetben a nyomozás és boncolás eredményéből bizton megállapítandó, hogy az illető egyén mily halállal múlt ki. Különösen oly esetekben, a hol a halál látszólag öngyilkosság folytán állott be, a legalaposabban ki kell nyomozni, vajjon a látszat megfelel-e a valónak? mert ezen eseteknél csalódhat leginkább a csendőr. Ezen feltevést egy-két példával világítjuk meg.

Egy járőr hullát talált, mely hanyat fekszik, fején egy lövési seb, kezében egy forgópisztoly, úgy, hogy mutató ujjja a ravaszon nyugszik. Minden ember első gondolata, hogy a kimult egyén öngyilkos lett; pedig ezen egyént bárki, esetleg alvásközben bosszúból, vagy rablási szándékból lelőhette, azután pedig oly helyzetbe hozta, hogy mindenki önkéntelenül azt gondolja, miszerint az illető öngyilkos volt.

Egy ember mély víz partján megy, háta mögé kerül egy haragosa, — az alkalom kedvező, — egyet lők rajta és a mitsem gyanító a vízbe esik és beleful. Nemde mindenki szerencsétlenségre vagy öngyilkosságra gondol? pedig az illető boszszú áldozata lett.

Valakit felakasztva talál a csendőr, első gondolata az öngyilkosság, pedig ezen embert előbb megfojtotta azután pedig felakaszthatta bár ki.

Az elmondottak indoklásául egy hasonló megtörtént esetet mondunk itt el:

1891. ápril 22-én Tóth Ferenc helyesfai (Baranya vármegye) lakos házi pinczéjének gerendáján felakasztva találtatott. Minthogy az illetőn külsérülés nem volt s ő különben is beteges, életlen ember lévén, öngyilkosságáról mindenki meg volt győződve és mint öngyilkos el is temettetett.

Gubola János cz.-őrmeister Baranya-Szt.-Lőrinczen azon időben őrsparancsnok, a haláleset alkalmával betegen feküdt, a helyszínére csak napok mulva mehetett ki. Az eset után puhatolva feltűnt neki, hogy a gerenda, melyen Tóth felakasztva találtatott oly magas, hogy oda létra nélkül fel nem juthatott és mert hullájának fel-találásakor a helyszínén még szék sem volt, melyet Tóth a kötélnek a gerendára való feldobása és nyakára való kötése után maga alul kirughatott volna; az egész öngyilkossági mende-monda sehogy sem fért a fejébe.

Kutatni kezdett s megtudta, hogy Tóth Ferenc csinos fiatal neje — Angyal Zsófi — kicsapongó életet élt és e miatt férje és közöttte örökös per-patvar uralkodott. Az őrmester erre Angyal Zsófi szeretői után puhatolt. Egyet — a kit Tóthné Angyal Zsófi-val, Tóth halála előtti este, a szöllős-

pinczében többen láttak, — kinyomozott, ezt kérdőre vonta, de ez még azt is eltagadta, hogy Tóthné ismeri. E körülmény miatt az őrmesterben azon gyanú támadt, hogy Tóthot aligha nem neje Angyal Zsófi és említett szeretője tették el láb alól. Junius havában, midőn már több terhelő adat birtokában volt, Angyal Zsófit és említett szeretőjét őrizet alá vette, de ezek semmit sem ismertek be. Ekkor tudta meg, hogy Tóth volt szolgálja, Sutina János, ki Tóth halála után Dinnyeberkibe költözött, szintén szerelmi viszonyban élt Angyal Zsófival. Ennek kikérdezése végett Dinnyeberkibe ment. Itt a községi bíróval Sutinát felkereste, de ez látva a csendőrt, elbűjt. Gubola őrmester előtt ez gyanusnak tűnt fel és Sutinát azonnal azzal fogadta, hogy csak vallja be Tóth halála okát úgy a mint van, mert Angyal Zsófi ugyanis már mindent beismert; pedig semmit sem mondott. Sutina e váratlan kérdőrevonástól megütődve, immelni-ámolni kezdett, de nem ismert be semmit. Az őrmester Sutinát gyanus viselkedése miatt őrizet alá vette és őrsére Szt.-Lőrinczre akarta kísérni. Sutina látva, hogy el lesz kísérve, nagyon megijedt és az őrmester azon biztatására, hogy töredelmes vallomása által helyzetén csak könnyíteni fog, beismerte, hogy ő Angyal Zsófival szerelmi viszonyban élt, az asszony mindig biztatta, hogy Tóth Ferenczet tegye el láb alól, de ő erre nem hajlott, míg

végre egy este midőn Tóthtal összeperlekedett és Tóth az istállóba utána ment, Tóthot birokra fogta és az asszonynyal egyetemben egy kötéllel megfojtották, azután közösen a házi pincze torkába vitték, hol, ő Tóthot emelve, s az asszony a kötelet a gerendán átdobva, felakasztották, — az egész esetnek tehát azon színezetet akarták adni, mintha Tóth öngyilkos lett volna. Angyal Zsófi 15, Sutina 12 évi fegyházra lett végérvényesen elítélve.

Ezen eset is mutatja, hogy a csendőrnek egy hulla találásakor a látszattal megelégednie nem szabad, hanem az összes mellékkörülményeket ki kell nyomoznia, hogy azok egybevetésével a valódi tényállást megállapíthassa. A mondott esetben ha Gubola őrmester nem nyomozza ki a mellékkörülményeket, Angyal Zsófi és bűntársa ma is szabadon jár, annál inkább, mert a Tóth halálesetének felvételénél volt orvos sem állapított meg semmiféle külsérülést, Tóthnak halála tehát hivatalosan is öngyilkosságnak mondatott ki.

Visszatérve közleményünk folytatására, ha a csendőr a hulla körüli szemlét a mondottak szerint befejezte és ha a legkisebb gyanuok is forog fenn az iránt, hogy a talált egyén más által öletett meg, az alapos nyomozást azonnal bevezeti; oly esetekben pedig, midőn a talált holt ember minden kétséget kizárólag természetes halállal, elemi csapás vagy szerencsétlenség folytán mult

ki, a halál közvetlen okát puhatolja ki, és azt a hatóságnak — lehetőleg az illető személyazonosságának megállapítása mellett — haladéktalan bejelenti.

A hulla őrzésére a csendőr semmi szín alatt sem marad, hanem gondoskodik arról, hogy ez azon község előljárósága által, melynek határában találtatott, a bizottság megérkeztéig bizton megőriztessék, — a csendőr járőr pedig a halál okának kipuhatolása után lát, büntény gyanuja esetén pedig a tettes után a nyomozást azonnal bevezeti, egyttal az illetékes bíróságot az eset felől értesíti, őrsparancsnokának pedig minden körülmények között, tehát ha a talált holt ember bármi halállal mult volna is ki, jelentést tesz.

Bűncselekmény esetén a nyomozásnál a következők szolgálnak irányadóul.

Első sorban a hulla körüli terepet vizsgálja át a járőr. — Mindenkit a kit ott talál, az esetre vonatkozólag kikérdez, a gyanusakat pedig kérdőre vonja. Ha a hulla közvetlen közelében kellő és biztos nyom a tettes kiderítésére nem található, a járőrnek oda kell törekednie, hogy a hulla azonosságát minél előbb megállapítsa, mert a nyomozást rendszeresen és így sikeresen csak ezután vezetheti. — A hulla azonossága a környékbeli lakosság igénybevételével állapítható meg leghamarább, ezért a járőr mindenkit, a kivel érintkezésbe lép, a hulla kiléte felől, a sze-

mélyleírás közlése mellett, kérdezzen ki, — esetleg pedig községi előljárósági tagokkal, vagy más megbízható és a környéken ismeretséggel bíró egyénnel a hullát tekintesse meg. Ha a hulla azonosságát megállapítani sikerült, a járőr az illető egyén hozzátartozóihoz megy. Ezekkel az esetet kiméletesen közli, azután kikérdezi, hogy az áldozat mikor, mi czélből és hová távozott a házból. Ezekről nyert felvilágosítás után a járőr ugyanazon az uton, a melyen a megölt egyén haladott, egészen addig a pontig, hová menni szándéka volt és innen végre a helyig, hol halva találtatott, a legszorgosabban puhatol és minden, még a legcsekélyebb adatot is pontosan feljegyez, hogy a nyomozás közben szerzett jegyzeteiből magának a kellő összefüggést összeállíthassa és ebből a helyes következtetéseket levonhassa. Könnyebb tájékozás végett vegyünk egy egyszerű példát: Péter Jánost a járőr egy erdőben megölve találja. A megejtett helyszíni szemle és a környék átkutatása után a járőr Péter János Ligetfaluban lakó családjához megy. Itt megtudja, hogy Péter János — tegyük fel — előtte való nap délután 2 órakor Nádas községbe indult, hogy ott Pál Istvántól a neki kölcsönbe adott 100 frtját meghozza. A járőr a családtagokat kikérdezi, hogy Péter János mily ruhában távozott hazulról, mit vitt magával, volt-e nála valami értéktárgy, volt-e pénz, volt-e a kölcsön

adott pénzről írása? megtudja továbbá, hogy Pál István milyen ember, milyen fizető, pontos vagy pontatlan; milyen természetű volt a megölt, nyugodt vagy gyorsan dühbe jövő, volt-e haragos, ki az? volt-e valakinek tudomása, hogy pénzért megy Nádasra s ki az s milyen ember? mely uton szokott volt Péter Nádasra rendszeresen menni s mely uton haladt most, vannak-e ott ismerősei az adóson kívül s kik azok, beszokott-e térni hozzájuk, mily viszonyban volt velük, szokott-e a megölt korcsmába járni, iszákos-e vagy józan természetű? stb. egyszerűen az áldozat személyét, összeköttetéseit, különösen pedig az esettel összefüggésben álló adatokat szerzi be a járőr a megölt egyén családjától.

Az így szerzett adatokból, ha azokat a hullán és körülötte találtakkal összehasonlítja a járőr, egyes részletekre már is nyerhet felvilágosítást; pl. ha Péternél óra volt és pénzt is vitt magával, a járőr a hullá szemlénél azonban mit sem talált, feltehető, hogy rablógyilkosságnak esett áldozatul az illető s megfordítva, ha a járőr a családtagok által bementett értéktárgyakat s a pénzt is nála találja, megöletése bosszú műve lehetett.

A családnál beszerzett felvilágosítás után a járőr ugyanazon uton, a melyen az áldozat Nádasra indult, a nyomozást bevezeti. Hogy pedig a járőr minden egyes pontra könnyen megtud-

hassa azt, hogy a megölt Péter hány órákor lehetett ott, legezélszerűbb, ha a járőr egyik tagja óráját azon időre igazítja, melyben Péter Nádasra elindult, a feladott példában tehát kettőre. Ezen eljárás által a járőr Péter Jánossal előfordult s a járőr által megtudandó minden mozzanat idejét az órára való pillantással körülbelül meghatározhatja, természetesen, le kell vonnia a járőr által egy vagy más ponton töltött időt. Minden bűncselekmény kiderítésénél az egyes mozzanatok időbeli meghatározása rendkívül fontos szerepet játszik, úgy a bizonyítási, mint a kiderítési eljárásnál; mert a legtöbb esetben a tettesnek alibijét az idővel kell igazoltatni, hogy t. i. ekkor és akkor hol volt?

Mint mondtuk, a járőr ugyanazon az uton halad, melyen Péter ment és ott minden embert a ki ez út mentén dolgozik vagy lakik, Péterre vonatkozólag kikérdez. Ezekről esetleg megtudja, hogy látták-e Pétert — az adott példában tegnap délután — arra haladni, kivel és mikor? A járőr utána puhatol, hogy azon időben, midőn Péter arra haladhatott, ki dolgozott vagy tartózkodott az út mentén; ezen egyének is kikérdezendők Péterre vonatkozólag és arra is, valjon nem láttak valakit azon irány felől jönni, a hol Péter hullája fekszik s ha igen, kit és mikor? s nem-e vettek az illetőn valamit észre, hogy ment az illető, nyugodtan, vagy sietett? Folyton kér-

dezősködve, ha már előbb a tettest illetőleg értékes adatokat nem szerez a járőr, Nádásra ér Pál Istvánhoz. Ettől megtudja, hogy Péter volt-e nála és mikor, megfizette-e tartozását Péternek, a pénzről szóló írást megkapta-e, s az hol van? Mikor ment el Péter Páltól, meddig időzött nála s hova ment? Innen a mondott helyre megy a járőr s itt is ugyan ily formán puhatol. Mindenki, a ki Pétert látta vagy vele érintkezett, kikérdezendő s tőle megtudandó, hogy Pétert mikor s kivel látta, vagy esetleg mit beszélt vele, ez hová vagy merre ment stb. Pétert így nyomról-nyomra követve a járőr, ha a tettest illetőleg biztos adatot eddig sem szerzett, ugyanazon az uton, melyen Péter hazafelé ment, folytatja puhatolását. Nádason a járőr megtudhatta, hogy Péter mikor hagyta el a községet, most tehát ezen hely és a hulla fekvése közötti téren a Pétert illetőleg történtek idejének pontos meghatározására, nagy súly fektetendő és minél közelebb érnek a hullához a csendőrök, minden, még a legcsekélyebb mozzanatra is fokozott figyelmet fordítsanak. Útközben a mezei munkások, az arra lakók, pásztorok stb. behatóan kikérdezendők, hogy Pétert nem-e látták községe felé, illetve azon hely felé haladni, a hol a bűnténynek áldozatul esett? ha igen, mikor? Ha esetleg látták valakivel, ki volt az? ezen egyén okvetlen felkeresendő és kikérdezendő. Hasonlólag kikér-

dezendők mindazok, kik esetleg azon hely felől hol a hulla fekszik, jöttek. A járőr ezen nyomozás folytán a bűntény megtörténtének idejét is körülbelül kiszámíthatja, mindazon egyének tehát, kik ezen válságos időpont körül Péterrel érintkeztek, vele találkoztak, esetleg a gyilkosság helye felől jöttek, a legalaposabb kikérdezés alá vonandók, mivel ezek adhatnak az esetre vonatkozólag legjobb felvilágosítást, esetleg ezek közül lehet valaki a tettes is.

Ily alapos nyomozás a legtöbb esetben teljes eredményt biztosít a csendőröknek, legkevesebb azonban, hogy a csendőrök ily nyomozás alkalmával annyi adatot gyűjtenek maguknak, hogy ezen adatok egybevetése és azokból levont következtetések megadják nekik az irányt a további nyomozásra. Ezenfelül a már összegyűjtött adatokat a járőr a helyszínen a haláleset felvétele végett megjelent bírósági kiküldötnök tudtul adja, ettől tehát a további nyomozásra szintén felvilágosítást és útmutatást fog nyerni. Ha azonban a csendőrök — mint azt elég rosszul sokan tenni szokták — a hulla őrzésével töltik tétlenül idejüket, soha be nem hozható időt veszítve, semmiféle adatot nem szerezhetnek be a bizottság kiszállásáig, tehát a kiküldött vizsgálóbírótól sem nyerhetnek felvilágosítást vagy útmutatást; ennek folytán a nyomozást elkésve vezetik be s legtöbb esetben, miután a mellékkörülmények

26/ m. kerületi 25. rendsz. 2
ti tudósítók 1887-1904-évi.
nyomozásokról (725) (730)
beigazolása már nehézségekbe is fog ütközni, a
kezdetben érintett §. határozmányainak mellő-
zése miatt, az eredményt is kockára teszik.

Ha a talált holt ember a vidéken ismeretlen,
személyazonossága ennek folytán nem volt meg-
állapítható, a járőr tehát a halott egyén család-
tagjaitól felvilágosítást nem nyerhet, így a nyo-
mozásra kiindulási pontja nincsen, ilyenkor egy
kiindulási pontot kell keresnie, melyet úgy talál
meg, hogy a hulla körül előbb szűkebb, azután
mindig tágabb és tágabb körben nyomoz, szem-
előtti tartva a Péter eseténél elmondott elveket.

Ily esetben tehát a hulla körüli terepen lakó
vagy dolgozó emberektől kérdezősködik és bár
nagyobb fáradság árán, végre is találni fog va-
lakit, a ki az ismeretlent — a csendőrök által
közölt személyleírás után felismerve — látta.
Ezen egyén képezi a nyomozás kiindulási pont-
ját. A csendőrök megtudják ezen egyéntől, hogy
az illető ismeretlen honnan jött, merre ment.
Ezen irányokba a nyomozás tehát a legnagyobb
figyelemmel és lankadatlan szorgalommal beve-
zetendő — és ha a csendőrök fáradságot nem
kimélnek, bizonyára találnak egy korcsmát, köz-
séget, esetleg házat, vagy malmot, a hol bővebb
felvilágosítást nyernek a megölt idegenre vonat-
kozólag; — a további nyomozást tehát rendsze-
resen bevezethetik.